Metodički pristupi filmu u razrednoj nastavi Hrvatskoga jezika

Bauer, Izabela

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:442053

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository

zir.nsk.hr

DIGITALNA KNJIŽNICA

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Izabela Bauer

Metodički pristupi filmu u razrednoj nastavi Hrvatskoga jezika

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, lipanj 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Metodički pristupi filmu u razrednoj nastavi Hrvatskoga jezika

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika hrvatskog jezika III

Mentorica: doc. dr. sc. Maja Opašić

Studentica: Izabela Bauer

Matični broj: 0299009808

U Rijeci 29. lipnja 2020.

Zahvala

Za početak, veliku zahvalnost iskazujem svojoj mentorici, doc. dr. sc. Maji Opašić, na povjerenju, podršci, strpljenju i savjetima, ne samo pri pisanju ovog diplomskog rada, već i kroz cijelo moje studiranje. Hvala Vam na divnim i drugačijim metodama rada, motiviranju, vođenju i postavljanju primjera kakva učiteljica, ali i osoba, jednog dana želim biti.

Zahvaljujem svojim profesoricama Hrvatskog jezika u osnovnoj i srednjoj školi na ljubavi koju su na mene prenijele prema radu s učenicima.

Posebno zahvaljujem svojim „ riječkim“ prijateljicama i jednoj maloj, mladoj obitelji na bezuvjetnoj ljubavi, podršci, pomoći, motivaciji i prijateljstvu. Iako smo možda daleko zemljopisno, nikada nismo daleko u srcima. Drage buduće učiteljice, hvala Vam za sve.

Zahvaljujem i Jurju, na ljubavi, strpljenju, potpori i vjeri koju mi pruža svakodnevno.

Zahvaljujem svojoj obitelji i rodbini u Karlovcu, Rijeci i Zagrebu, zbog kojih sam izrasla u osobu kakva danas jesam.

Posebno i najviše želim zahvaliti svom ocu Vladimiru i sestri Teni, koji su bili uz mene, vjerovali u mene, iskazivali mi ljubav i podršku, strpljivo slušali sve moje probleme i savjetovali me. Hvala Vam!

Ovaj rad posvećujem svojoj mami!

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

_____ potpis

Izabela Bauer

SAŽETAK

U radu će biti riječ o uporabi filma kao nastavnog sadržaja i sredstva u predmetu Hrvatski jezik. Pri tom je cilj dati pregled dosadašnjih spoznaja o medijskoj kulturi i filmu, kao i suvremenih metodičkih pristupa, sustava, strategija i metoda koje se mogu koristiti pri obradi filma u nastavi. Moguća praktična primjena tih sustava, pristupa i metoda prikazat će se na primjeru suvremenih filmskih ostvarenja namijenjenih učenicima razredne nastave. Stoga je jedan od ciljeva i izraditi metodičke modele obrade pojedinih filmskih naslova u nastavi Hrvatskoga jezika, no u poveznici i s drugim nastavnim predmetima.

Ključne riječi: film, metodički pristup, nastava Hrvatskoga jezika

ABSTRACT

This paper will discuss the use of film as a teaching content and tool in the subject of Croatian language. The aim is to provide an overview of current knowledge about media culture and film, as well as modern methodological approaches, systems, strategies and methods that can be used in the interpretation of film in teaching. The possible practical application of these systems, approaches and methods will be presented on the example of contemporary film achievements intended for primary school students. Therefore, one of the goals is to develop methodological models for interpretation individual film titles in the teaching of the Croatian language, but also in connection with other subjects.

Key words: film, methodological approach, Croatian language teaching

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. MEDIJSKA KULTURA 3

2.1. Medijska kultura u razrednoj nastavi 4

3. FILM KAO SASTAVNICA MEDIJSKE KULTURE 10

3.1. Kako nastaje filmska slika? 11

3.2. Povijest filma 11

3.2.1. *Povijest hrvatskog filma* 13

3.3. Filmska izražajna sredstva 14

3.4. Filmski rodovi i vrste 17

3.4.1. *Animirani film* 17

3.4.2. *Igrani film* 18

3.4.3. *Dokumentarni film* 19

3.5. Dječji film 20

3.5.1. *Dječje razumijevanje filma i njegov utjecaj na djecu* 20

3.6. Film i druge umjetničke vrste 23

4. FILM U RAZREDNOJ NASTAVI 27

4.1. Status filma u školskim dokumentima 27

4.2. Metodika filma 28

4.3. Načela nastave filma 29

4.4. Sustavi poučavanja i učenja u nastavi filma 31

4.5. Metodički pristupi nastavi filma 32

4.6. Nastavni sat s filmskim sadržajem 35

4.7. Filmske izvannastavne aktivnosti 37

4.8. Film u ostalim područjima nastave Hrvatskog jezika 38

5. MOGUĆNOSTI PRIMJENE FILMSKIH SADRŽAJA U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA 40

5.1. Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea 40
5.1.1. *Priprava za izvedbu nastavnog sata* 41
5.2. Izvrnuto obrnuto 47
5.2.1. *Priprava za izvedbu nastavnog sata* 48
5.3. Čudo 56
5.3.1. *Priprava za izvedbu nastavnog sata* 57
5.4. Matilda 63
5.4.1. *Priprava za izvedbu nastavnog sata* 65
5.5. Na putu do škole 72
5.5.1. *Priprava za izvedbu nastavnog sata* 72
5.6. Leglo 81
5.6.1. *Priprava za izvedbu nastavnog sata* 81
6. ZAKLJUČAK 87
7. LITERATURA 89

1. UVOD

Najbolji učitelji podučavaju iz srca, a ne iz knjiga.

Danas su masovni mediji svuda oko nas, neprestano nas obasipaju različitim informacijama. Zasićenost informacijama zna biti teška odraslim osobama, a kako li je tek djeci? Postalo je normalno s pet godina posjedovati tablet ili mobitel, igrati različite igrice već od prve godine, odlučivati između sto televizijskih programa s mnoštvom animiranih filmova. Budući da se od toga ne može pobjeći, jer čovječanstvo i tehnologija napreduju zajedno i postali su isprepleteni do najsitnijeg detalja, ono što možemo jest djecu na takav svijet pripremiti. Odgoj počinje od kuće, ali nastavlja se u školi, a u slučaju medija, on se nastavlja u području medijske kulture. Jedan od sveprisutnih vrsta medija je film, kojim se u ovom diplomskom radu i bavim. Film je, osim sredstva zabave i učenja, i umjetnost, koja također napreduje uz tehnologiju.

Film je čarolija, sredstvo koje nas na kratko vrijeme od dva sata vodi u novi svijet, upoznaje nas s novim likovima i kulturama, daje nam priliku iskusiti nezaboravne pustolovine, upoznati najbolje prijatelje, svjedočiti najvećim tragedijama, slomiti nam srce, a onda ga zacijeliti i upotpuniti. Kako drugačije nazvati tu moć, već čarolijom. Danas se ljudi često dijele: osobe koje gledaju filmove ili čitaju knjige. Smatram da ljubav prema jednome ne mora isključivati ljubav prema drugome. Kao veliki ljubitelj knjiga, ali i filmova, često sam se našla na raskrižju: knjiga ili film? Što je bolje, što je kvalitetnije, što nam bolje donosi poruku? Moj odgovor je: oboje! Svijet filma i svijet knjige dva su različita, ali povezana svijeta. Knjige utječu na našu maštu, osiguravaju nezaboravno putovanje našim umom koje riječi na stranicama samo potiču, ali ga ne uvjetuju. Filmovi nam zornije i vizualnije predočavaju događaje i likove što ostavlja puno prostora za osobne doživljaje, poistovjećivanje s likovima i duboko promišljanje o viđenom. Nemali sam broj puta plakala zbog rastanka prstenove družine, kraja puta Harryja Pottera, predivnog kraja *Zapravo ljubavi*. Vjerujem da je svim starijim generacijama nezaboravan

doživljaj dolaska u školu, početka sata i učiteljičinog otvaranja velikih starih ormara s televizorom, što je najavljivalo početak gledanja filma.

Ovaj diplomski rad kroz 7 poglavlja prikazuje pregled spoznaja o filmu i njegovoj uporabi u razrednoj nastavi Hrvatskoga jezika. Počevši od same medijske kulture kao područja Hrvatskoga jezika, poglavlje prikazuje medijsku kulturu kroz Nastavni plan i program te kurikulum. Potom sam se usmjerila na sam film kao sastavnicu medijske kulture, pritom ga definiravši te sam se kratko osvrnula na povijest filma, filmska izražajna sredstva, filmske rodove, dječje filmove te film kao spoj različitih umjetnosti. Zatim sam se osvrnula na uporabu filma u razrednoj nastavi, njegov status u školskim dokumentima, samu metodiku filma, načela, sustave poučavanja i metodičke pristupe nastavi filma, sadržaj nastavnog sata filma, filmske izvannastavne aktivnosti te film u ostalim područjima nastave Hrvatskog jezika. Također sam napravila šest metodičkih modela obrade filmskih naslova, u kojima sam osmislila sadržaje za interpretacije šest filmova, predstavnika svojih filmskih rodova, a to su: *Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea*, *Izvrnuto obrnuto*, *Čudo*, *Matilda*, *Na putu do škole* i *Leglo.*

Ovim radom želim motivirati učitelje na češću primjenu filmova u razrednoj nastavi, posebno onih koji nisu obavezni, već su izabrani iskustvom, ljubavlju i interesom učitelja i njihovih učenika.

2. MEDIJSKA KULTURA

U današnje vrijeme, kada smo sa svih strana okruženi tehnologijom i medijima, ponekad je vrlo lako izgubiti se u mnoštvu informacija, zahtjevno je ići ukorak s tehnološkim naprecima i odvojiti potrebno i istinito od nepotrebnog i lažnog. Tehnologija ide samo unaprijed, stoga je važno djecu pripremiti i naučiti ih snalaziti se u svijetu punom masovnih medija i različitih informacija. U Njemačkoj, 1982. godine, na skupu Odgoj za medije, potpisana je deklaracija u kojoj se naglašava važnost pripreme i odgoja djece za medije i kritičku svijest. Europske, a kasnije i svjetske zemlje, počele su uvoditi odgoj za medije u svoje škole. Neki školski sustavi, poput njemačkog i slovenskog, prihvatili su to kao zaseban predmet, dok su neki uključili medije u obavezne predmete. Smatra se da su Australija, Kanada, Velika Britanija, Finska, Norveška, Švedska, Njemačka i Slovenija države koje u svijetu prednjače u integraciji medija u svoj školski sustav. U Hrvatskoj, medijska kultura jedno je od nastavnih područja u predmetu Hrvatski jezik. Zadaće medijske kulture su upoznavanje učenika s različitim medijima, kazalištem, filmom, radijom, novinama, stripom i računalom. Smatra se da je danas taj model ipak pomalo zastario, te se razlikuje od suvremenih koncepata, jer se temelji na teorijskim učenjima o filmu i kazalištu, a manje o kritičkom promišljanju o medijima, te da komercijalne poruke, nasilje i stereotipi nisu nešto s čime se učenici u školi uče nositi (Erjavec i Zgrabljić, 2000). Uloga nastave medijske kulture u školi proizlazi iz velike uloge medija u životu suvremenog čovjeka. Stoga je cilj medijske kulture upoznavanje učenika s temeljnim osobinama najvažnijih medija, njihovom ulogom i posebnostima; upoznavanje reprezentativnog umjetničkog stvaralaštva, kako stranog, tako i domaćeg; razvoj kritičkog razmišljanja i vrednovanja prema medijima i njihovim umjetničkim vrijednostima; uočavanje odnosa između različitih medija; razvijanje svijesti o informacijskoj moći medija u oblikovanju javnog mišljenja te upoznavanje temeljnih odnosa u strukturi i izražajnih vrsta unutar medija (Bežen, 2004). U nižim razredima osnovne škole, medijska kultura uglavnom obuhvaća filmski odgoj i obrazovanje, kada se učenici uvode u filmsku kulturu, upoznaju dječje filmove i televizijske emisije. Matične su discipline metodike

medijske kulture mediologija (filmologija, teorija TV, radija i tiska), teatrologija, informatika i znanost o novinarstvu (Lazzarich, 2017:212). Središte medijske kulture u školi trebala bi biti knjižnica. Autori Mikić i Mesić (2004) tvrde kako je osnova dobre nastave medijske kulture osuvremenjivanje programa, veća sloboda učitelja pri odabiru filmova i samo usavršavanje nastavnika. Također, isti autori (2004) napominju da temelj medijske kulture ne bi trebala biti samo teorija, već i praktičan rad učenika, jer se samo na taj način postiže pun učinak i kritičan odnos prema medijima.

2.1. Medijska kultura u razrednoj nastavi

Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006) je temeljni školski dokument koji određuje glavne i izborne predmete, te opseg sati u jednom tjednu, tj. godini. Također, nastavni program prikazuje nastavne teme po razredima i predmetima, njihove ključne pojmove i obrazovna postignuća. U Nastavnom planu i programu (2006), predviđene su teme, ključni pojmovi i obrazovna postignuća, ali su i predloženi filmovi za svaki razred. Prema njemu, zadaće medijske kulture su osposobljavanje za komunikaciju s medijima (kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom); primanje (recepcija) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije; osposobljavanje za vrjednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja.

U prvom razredu predviđene su teme animirani film, lutkarska predstava te knjižnica. Animirani film uključuje ključne pojmove lutkarski film i crtani film, a obrazovna postignuća za tu temu su: primanje kratkih lutkarskih i crtanih filmova stilski sadržajno primjerenih djetetu te razlikovati lutkarski i crtani film. Tema lutkarska predstava kao ključne pojmove navodi lutku i lutkarsku predstavu. Obrazovna postignuća za spomenutu temu su doživjeti lutkarsku predstavu; navesti glavne likove; oživiti scensku lutku; izvesti kraći ulomak igrokaza. Knjižnica ključnim pojmovima obuhvaća pojmove školska knjižnica, mjesna knjižnica, knjižničar. Obrazovna postignuća te teme su upoznati školsku i mjesnu knjižnicu; naučiti posuđivati, čuvati i vraćati knjige; razlikovati knjižnicu od knjižare.

Predloženi filmovi za medijsku kulturu u I. razredu su:

- B. Kolar:*Vau-vau*
- M. Jović i S. Fabrio: *Pale sam na svijetu*
- N. Kostelac: *Crvenkapica*
- B. Ranitović: *Srce u snijegu*
- N. Park: *Krive hlače*
- B. Dovniković i A. Marks: *Tvrdoglavo mače* ili *Bijela priča* ili *Tko je Videku napravio košuljicu*
- Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o *Loleku i Boleku, Tomu i Jerryju, Mickeyu Mouseu, Profesoru Baltazaru* i *Charlie Chaplinu*

U drugom razredu, predviđene teme su filmska priča, s ključnim pojmovima filmska priča, slijed događaja i lik u filmu, dok su obrazovna postignuća: primati (recepcija) primjerene dječje filmove; zamijetiti i odrediti slijed događaja u filmu; ispričati filmsku priču kratkoga crtanoga filma; razlikovati glavne i sporedne likove u filmu. Tema kazalište uključuje ključne pojmove kazališna predstava, pozornica i gledalište. Predviđena obrazovna postignuća su primati (recepcija) nekoliko primjerenih kazališnih predstava (prema mogućnosti); razlikovati kazališnu predstavu od filma; razlikovati pozornicu od gledališta. Tema televizija obrađuje ključne pojmove televizija, televizijski program, televizijska emisija. Planirana obrazovna postignuća su izdvojiti iz televizijskoga programa najdražu emisiju, pogledati ju i razgovarati o njoj. Posljednja tema u drugom razredu su dječji časopisi, s ključnim pojmovima dječji časopisi i strip te obrazovnim postignućima upoznavati neke dječje časopise i stripove u njima, čitati ih, razlikovati ih od ostaloga tiska.

Predviđeni filmovi za medijsku kulturu u II. razredu su:

- Vrbanić: *Svi crteži grada*
- D. Vukotić: *Kauboj Jimmy*
- Z. Grgić: *Posjet iz Svemira*

- Marks: *Kako je Ana kupila kruh*
- M. Lovrić: *Putovanje plavog lonca*
- M. Lovrić: *Ružno pače*
- Lj. Jojić: *Svinjar*
- Lj. Jojić: *Kraljevna na zrnu graška*
- K. Golik: *Gliša, Raka i Njaka*
- M. Jović: *Metla i Metlenko*
- W. Disney: *Snjeguljica i sedam patuljaka* ili *Pinokio*
- Filmovi iz serije kratkih animiranih i komičnih filmova o *Loleku i Boleku*, *Tomu i Jerryju*, *Mickeyu Mouseu*, *Profesoru Baltazaru* i *Charlie Chaplinu*
- Televizijske emisije s tematikom doma, škole i zavičaja

Za treći razred, teme koje se obrađuju su dječji film s objašnjenjem ključnih pojmova film i glumac. Predviđena obrazovna postignuća su primati primjerene dječje filmove (recepcija); razlikovati igrani film za djecu od animiranoga filma; ispričati filmsku priču. Tema radijska emisija s ključnim pojmom radijska emisija za djecu te obrazovnim postignućima primati radijsku emisiju za djecu (recepcija); raspravljati o njoj; zamijetiti zvučna izražajna sredstva. Tema knjižnica – korištenje enciklopedije uključuje obradu ključnih pojmova dječja enciklopedija, sadržaj/kazalo i abecedni red, dok su obrazovna postignuća te teme pronaći traženu obavijest u dječjoj enciklopediji služeći se kazalom i abecednim redom.

Filmovi za medijsku kulturu u III. razredu su:

- Z. Grgić, A. Zaninović, B. Kolar: Izbor filmova o *profesoru Baltazaru*
- M. Blažeković: *Palčić*
- D. Vunak: *Mali vlak*
- B. Dovniković, A. Marks: *Dva miša*
- Lj. Heidler: *Lisica i gavran* ili *Lisica i roda* ili *Lav i miš*
- M. Blažeković: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*

- M. Relja: *Vlak u snijegu*
- V. Fleming: *Čarobnjak iz Oza*
- Adamson: *Velika pustolovina Stuarta Maloga*

U četvrtom razredu, predviđene teme su dokumentarni film, usporedba filma s književnim djelom, računalo te knjižnica- služenje rječnikom i školskim pravopisom. Ključni pojam teme dokumentarni film jest dokumentarni film, a obrazovna postignuća su primanje primjerenih dokumentarnih filmova (ekološkoga sadržaja, zavičajna tematika) primjerenih učeniku; zamijetiti osnovna obilježja dokumentarnoga filma. Tema usporedbe filma s književnim djelom obrađuje ključne pojmove knjiga i film. Za tu temu, predviđena obrazovna postignuća su primati nekoliko dječjih filmova nastalih na književnome predlošku (recepcija); iskazivati vlastiti doživljaj književnog djela i filma; zamijetiti sličnosti i razlike između filma i književnog djela prema kojemu je snimljen. U nastavnoj temi računalo, ključni pojmovi su računalo i mreža (internet). Planirano obrazovno postignuće je razlikovati obavijesne i zabavne mogućnosti računala. Knjižnica – služenje rječnikom i školskim pravopisom tema je koja uključuje ključne pojmove rječnik i pravopis, dok je obrazovno postignuće te teme pronaći traženu obavijest u školskome rječniku ili pravopisu služeći se kazalom i abecednim redom.

Filmovi za medijsku kulturu u IV. razredu su:

- D. Vukotić: *Krava na mjesecu*
- B. Dovniković: *Znatiželja*
- D. Vukotić: *Piccolo*
- M. Blažeković: *Čudesna šuma*
- V. Tadej: *Družba Pere Kvržice*
- O. Gluščević: *Vuk*
- B. Marjanović: *Mala čuda velike prirode* (izbor)
- T. Burton: *Batman*
- R. Donner: *Superman*

Prema definiciji u samom dokumentu, Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje iz 2010. godine je temeljni dokument u kojemu su prikazane sastavnice kurikulumskoga sustava, a to su vrijednosti, ciljevi, načela, sadržaj i opći ciljevi odgojno-obrazovnih područja, vrednovanje učeničkih postignuća kao i vrednovanje i samovrednovanje ostvarivanja nacionalnoga kurikuluma.

U Nacionalnom okvirnom kurikulumu, medijska kultura nalazi se u Jezično-komunikacijskom području te su ciljevi vezani uz medijsku kulturu:

- razumjeti različite medijske jezike te ih uspješno rabiti u učenju i komunikaciji, posebno informacijsko-komunikacijsku tehnologiju
- znati pronalaziti različite izvore informacija i koristiti se njima, procjenjivati njihovu pouzdanost i korisnost za proučavanje određene teme, prepoznavati njihov kontekst i autorovu namjeru.

Reforma školstva donijela je program *Škola za život* te je 2019. godine nastao novi *Kurikulum nastavnog predmeta hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*. Podijeljen je na tri domene: *Hrvatski jezik i komunikacija, Književnost i stvaralaštvo* te *Kultura i mediji*. Svako područje obuhvaća odgojno-obrazovne ishode, razradu istih ishoda te odgojno-obrazovne ishode na razini usvojenosti „dobar“ na kraju razreda, kao i sadržaje i preporuke za ostvarivanje tih ciljeva.
Također, Kurikulum čine i učenička postignuća za odgojnoobrazovna područja, razrađena po odgojno-obrazovnim ciklusima te opisi i ciljevi međupredmetnih tema koje su usmjerene na razvijanje ključnih učeničkih kompetencija.

U prvom razredu, predviđena postotna zastupljenost područja *Kultura i mediji* jest 10 %. Ishodi se odnose na slušanje i čitanje primjerenog teksta te pronalaženje traženih podataka, razlikovanje medijskih sadržaja (poput animiranih filmova, televizijskih i radijskih emisija, slikovnica, kazališnih predstava) te na posjećivanje kulturnih događaja.

Predloženi kulturni sadržaji su kazališne predstave, likovne izložbe, muzeji, festivali, kulturni projekti namijenjeni djeci te susreti s književnicima i ilustratorima.

U drugom je razredu prijedlog postotne zastupljenosti područja *Kultura i mediji* 10 %. Planirani ishodi su čitanje i slušanje teksta te izdvajanje važnih podataka, razlikovanje i samostalno služenje medijskim sadržajima te posjećivanje kulturnih događaja i iskazivanje vlastitog mišljenja o njima. Predloženi kulturni sadržaji su kazališne predstave, knjižnice, knjižare, likovne izložbe, muzeji, susreti s književnicima i ilustratorima, festivali te kulturni projekti.

Za treći razred, također je određeno 10 % zastupljenosti područja *Kultura i mediji*. Ishodi uključuju pronalaženje podataka iz različitih izvora, razlikovanje tiskanih publikacija (knjiga, udžbenika, časopisa, plakata) te razlikovanje kulturnih događaja i iskazivanje vlastitog mišljenja. Predloženi sadržaji za ostvarivanje istih ishoda su kazališne predstave, likovne izložbe, izložbe u muzejima, susreti s književnicima i ilustratorima, festivali, kulturni projekti te kulturna i prirodna baština.

Kao i za tri prethodna razreda, tako je i u četvrtom razredu predloženo 10 % zastupljenosti područja *Kultura i mediji*. Planirani ishodi uključuju izdvajanje važnih podataka iz različitih izvora, razlikovanje elektroničkih medija, razlikovanje i opisivanje kulturnih događaja te iznošenje mišljenja o njima. Preporučeni sadržaji za ostvarivanje ishoda su kazališne predstave, likovne izložbe, izložbe u muzejima, susreti s književnicima i ilustratorima, festivali i kulturni projekti.

3. FILM KAO SASTAVNICA MEDIJSKE KULTURE

Prema definiciji Stjepka Težaka (2002) film je sredstvo priopćavanja u najširem rasponu toga pojma. Filmom se prenose političke, ekonomske, turističke, športske, kulturne, zdravstvene, prosvjetne, industrijske, vojne, vjerske i druge obavijesti kao i obavijesti iz svih područja znanosti i uopće iz svih ljudskih djelatnosti (Težak, 2002: 11).

Autor Mikić (2001) film smatra vrlo složenim područjem. Istodobno je osobno-doživljajni i društveni fenomen, kulturni i gospodarski, zahtjevan i zabavan, elitan i populističan. Jednako se gleda u Kini, Sjedinjenim Američkim Državama, Australiji i u Hrvatskoj. Pritom je važno biti svjestan kako doživljaj filma i primanje poruke koju redatelj šalje, ovisi o gledatelju, tj. njegovoj ideološkoj, psihološkoj i socijalnoj pozadini. Film je, uz radio i televiziju, tradicionalni masovni medij, što znači da se pojedinci ili manje grupe svoje poruke odašilju masi, mnoštvu, publici. Masovnim medijima smatramo video, internet, teletekst, dakle u svom sustavu komunikacije sadrže računalnu, kablovsku i satelitsku tehnologiju (Mikić, 2001:15).

Autor Mikić (2001) također govori da je film spoznajno vrlo pristupačan jer se oslanja na životno iskustvo gledatelja, tj. njegovu vizualnu i auditivnu percepciju. Film se također smatra i umjetnošću. Film gledateljima pruža opuštanje, odmor, odlazak u svijet drugačiji od našega. Osim samih filmova, proizvode se i DVD-ovi, videovrpce, igračke, suveniri, napreduje i glazbena industrija, a poznati su i avanturistički parkovi s temama iz filmova (npr. Disneyland). U filmovima se mogu prepoznati i političke poruke, svjetonazori i stavovi prema životu, kao i društvene pojave u doba snimanja filma i popularne teme.

Kinematografija označava sustav organizacije proizvodnje filma, prikazivanja, recepcije, nakladništva, dakle od same ideje do doživljaja djela. Engleski pojmovi koji se kroz povijest isprepliću u svijetu kinematografije su *film, cinema* i *movie*. Riječ *film* označava pojedinačno djelo, skup pojedinačnih djela te kulturno područje koje se temelji

na filmskim djelima, dok riječ *cinema* označava samu estetiku filma. Pod pojmom *movie*, misli se na film kao robu (Mikić, 2001:16).

Film se također smatra tehničkim djelom te se nalazi na presjeku tehnike i umjetnosti. Razvoj filma ovisi o razvoju tehnike, od prvih kratkih, nijemih i bezbojnih filmova, do današnjih dugometražnih računalnih filmova. Daljnji napredak filma ovisi o napretku tehnike, te danas ne možemo ni zamisliti kako će filmovi izgledati u budućnosti (Mikić, 2001).

3.1. Kako nastaje filmska slika?

Slika pokreta osnovno je obilježje filma. Percepcija filma temelji se na iluzijama. Prva iluzija je iluzija kretanja, koja se javlja na način da se izmjenjuju statične sličice koje sadrže male faze pokreta (24 sličice u sekundi). Rezultat brze izmjene tih sličica je kontinuiran pokret na ekranu. Druga iluzija je iluzija stalne slike, tj. stalnog osvjetljenja ekrana. Do toga se dolazi izmjenom svjetla i tame u ritmu koji omogućuje stapanje bljeskova. Postoji teorija perzistencije (tromosti) vida koja govori da ljudsko oko pamti svjetlosne podražaje, čak i kad oni više ne postoje. Proces vizualnog opažanja započinje fotoreceptorima u oku, te se impulsi kreću živčanim vlaknima do centra za vid u velikom mozgu, gdje se slika rekonstruira i analizira po određenim svojstvima. Slika je vidljiva tek kad dobije neko značenje. Izumitelji, koji su se bavili optičkim fenomenima, svoja su istraživanja temeljili uglavnom na perzistenciji vida. Željeli su reproducirati i nadzirano proizvesti kontinuirani pokret, a kao najuspješnija metoda pokazala se analiza pokreta na statične faze. Potom su reproducirali te statične faze u određenom ritmu, koji daje privid pokreta (Mikić, 2001).

3.2. Povijest filma

Povijest filma započinje u davnom 16. stoljeću kada je jedan od najpoznatijih ljudi renesanse, Leonardo da Vinci, skicirao izgled camere obscure, predmeta koji je pomoću

svjetla ocrtavao oblike iz prirode. Za samu povijest današnje projekcije, možemo otići još i više u prošlost, u staru Kinu i projiciranje sjena na prozirno platno. Povjesničari nisu sigurni koji je znanstvenik prvi izumio preteču projektora. U 19. stoljeću započelo je snažno zanimanje za kinetiku, te je izumljeno mnogo „igračaka" koje su se igrale s ljudskim okom i tromosti oka. Godine 1889. Louis Aime Augustin Le Prince konstruirao je prvu kameru, a Thomas Alva Edison 1893. godine prezentirao je patent zvan kinetoskop, ali on se veže i uz dimenzije filmskog formata koje se koriste i danas. Najpoznatije ime u svijetu kinematografije je dakako ono braće Lumière, te njihov uređaj kinematograf. Oni su 28. prosinca 1985. godine u Parizu održali svoju prvu projekciju filma *Izlazak radnika iz tvornice*. Njihov stil bio je začetak dokumentarnih filmova, projicirali su snimke stvarnih događaja, poput dolaska vlaka na stanicu, barke koja napušta luku, radnika koji izlaze iz tvornice, rušenja zida. Na svjetskoj izložbi u Parizu 1900. godine, postavili su veliki ekran koji je film učinio dostupnim za 25 000 gledatelja. Suprotno braći Lumière i njihovim „dokumentarnim" filmovima, postoji i drugi pravac, kojemu je začetnik Georges Méliès. Njegov stil bio je ponešto drugačiji od njihovog, jer se služio glumcima, scenografijom i trikovima, namještao je prizore. Možemo ga smatrati ocem igranoga filma. Jedan od njegovih najpoznatijih radova je *Put na mjesec*. Već 1905. godine u SAD-u se otvaraju prva kina gdje su se prikazivali filmovi u trajanju od deset do petnaest minuta. Nekoliko godina kasnije, počele su se snimati kazališne izvedbe, ili drugim imenom, *film d'art*. Europske države polagano započinju snimati svoje filmove, imati prve filmske zvijezde i razvijati svoje posebne stilove snimanja. Također, javljaju se nijemi filmovi, posebno nijeme komedije, čiji su najpoznatiji glumci Charles Chaplin, Buster Keaton, Harry Langdon i Harold Lloyd. Veliku popularnost filmovi su dobili u vrijeme gospodarske krize, kada su predstavljali bijeg od stvarnosti. U isto to vrijeme, započelo je i razdoblje zvučnih filmova, što je pridonijelo realističnosti filmova. Tada su nastali i do danas najveći filmski studiji: Paramount, MGM, Warner Bros, Twentieh Century Fox, Universal, Columbia itd. Hollywood su nazivali „grad snova", a iz njega su izlazila najpoznatija imena u svijetu filma, poput Judy Garland i Freda Astairea. Godine 1929. započela je tradicija dodjele nagrade Američke filmske akademije, koja 1935.

godine dobiva ime Oscar. Jednim od najznačajnijih filmova u povijest kinematografije smatra se *Građanin Kane* Orsona Wellsa. U isto vrijeme započinju i animirani filmovi produkcije Walta Disneyja. Drugi svjetski rat utjecao je na razvoj filma, čime nastaje *film noir*. Još jedno od poznatih imena Hollywooda je Alfred Hitchcock, redatelj napetih trilera. Pedesete godine bile su vrlo plodne, posebno za mjuzikle (*Pjevajmo na kiši, Smiješno lice*) te vesterne (*Obračun kod O.K. korala, Sedam veličanstvenih*). Vrlo je teško nabrojiti, ili uopće poredati, najpoznatije i najbolje filmove i filmske glumce. Možemo samo reći da je 20. stoljeće prepuno nevjerojatnih redatelja, filmova i glumaca (Mikić, 2001).

3.2.1. Povijest hrvatskog filma

Hrvatska kinematografija započela je 28. 10. 1896. prvim javnim prikazivanjem „živućih fotografija“, samo 10 mjeseci nakon onog u Parizu. Deset godina kasnije, počele su se otvarati dvorane u nekoliko većih hrvatskih gradova. Prvi dugometražni film prikazan je u Zagrebu 1909. godine, a prvi zvučni film 1929. godine. Prvim profesionalnim hrvatskim snimateljem smatra se Josip Halla. Prvo filmsko poduzeće nastalo je 1917. godine, a osnovao ga je grof Josip Bombellesa, imenom Croatia. Prvi hrvatski igrani film nosio je naziv *Brcko u Zagrebu* te je prikazan 28. 8. 1917. godine. Već pet godina poslije, otvorena je Škola za kinematografsku glumu. Veliko hrvatsko ime u prvoj polovici 20. stoljeća je Oktavijan Miletić. Od 1927. godine počinje sam pisati scenarij, režirati i snimati svoje amaterske filmove, a neki od njegovih filmova su *Strah, Poslovi konzula Dorgena, Zagreb u svjetlu velegrada, Faust, Nocturno* i Šešir. Prvi hrvatski dugometražni dokumentarni film *Velebit* snimljen je 1932. godine. U Zagrebu je 1946. otvoreno poduzeće Jadran film, a 1952. godine Zora film, gdje je snimljen prvi crtani film u boji. Zagrebačka škola crtanog filma nastala je 1956. u sklopu Zagreb filma. U narednih dvadesetak godina, poznata hrvatska imena su Krešo Golik, Branko Marjanović, Vatroslav Mimica, Branko Bauer, Veljko Bulajić, Ante Babaja. Crtani film *Surogat* iz 1962. godine osvojio je Oscara. Najboljim hrvatskim filmom svih vremena smatra se *Tko pjeva zlo ne misli* Kreše Golika. Sedamdesetih su također snimljeni poznati

hrvatski dječji filmovi, *Vuk samotnjak* i *Vlak u snijegu*. Osamdesetih godina Antun Vrdoljak popularizira hrvatsku književnost adaptirajući poznate knjige. Tijekom domovinskog rata, došlo je do zastoja u snimanju filmova, ali se situacija popravila nakon rata, kada su se uzdigli Vinko Brešan i Lukas Nola. Jedni od najpoznatijih hrvatskih animiranih filmova nastaju u studiju Croatia filma, *Čudesna šuma, Čarobnjakov šešir* i *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* (Mikić, 2001).

3.3. Filmska izražajna sredstva

Filmska izražajna sredstva su način na koji kamera snima građu, tj. način na koji snima sve što se nalazi pred njom. Ona nam pomažu doživjeti film, dati osobnost različitim predmetima i ljudima koje vidimo. Temeljna filmska izražajna sredstva su: kadar, okvir, objektiv, filmski plan, kut snimanja, pokreti kamere, osvjetljenje, boja, zvuk, preobrazba vremena, filmske spone, montaža, scenografija, kostimografija i maska te gluma.

Kadar je temeljna jedinica filma, tj. osnovni izlagački dio filma. Oni mogu biti snimateljski ili montažni, ovisno o njihovu nastanku. Za gledatelja je to jedna neprekinuta filmska snimka. Više kadrova povezuje se u scenu, dok niz scena čini sekvencu.

Okvir je ekran ili slika koje se nalazi unutar ekrana. Ono što je posebno kod filmova jest to da postoji i svijet izvan okvira, koji se možda ne može vidjeti, ali se može čuti ili znati iz osobnog iskustva kakav on je. Okvir nam prikazuje filmski prostor, što je prostor omeđen okvirom platna te obuhvaća prostor kadra (ono što vidimo), montažni prostor (nastaje tehnikom montaže) te zvučni prostor (prostor koji nam sugeriraju zvukovi). Postoje različiti formati odnosno omjeri filmske slike, a danas je to najčešće 1.66:1 i 1.85:1.

Objektiv je mehaničko- optički sustav kojim se može zabilježiti svijet ispred objektiva na filmsku vrpcu, te se njime bira što će se vidjeti u kadru, koliko veliko i u kakvom odnosu s pozadinom. Postoji više vrsta objektiva, srednji, uskokutni, širokokutni i *zoom* objektiv.

Filmski plan je mjera za filmski prostor ili udaljenost objekta od kamere. Planovi prostora su total, polutotal i veliki total. U tim je planovima naglasak na prostoru, npr. grad, pustinja, more. Plan radnje ili akcije je srednji plan, koji prikazuje čovjeka do koljena ili u cijelosti, te je jedan od najkorištenijih planova. Planovi osobe su blizi i krupni plan. Dok blizi plan prikazuje osobu od pojasa do tjemena, krupni plan prikazuje čovjekovu glavu. Zadnji među planovima je detalj, koji prikazuje manju, zasebnu jedinicu, poput oka ili kazaljke sata.

Kut snimanja (rakurs) je kut između zamišljene horizontale subjekta snimanja i optičke osi snimanja, odnosno gledamo li prema gore ili prema dolje. Horizontalni kut je pogled iz visine očišta, najprirodniji čovjeku. Gornji kut često se koristi kada se objekt želi prikazati inferiornim, dakle snimljen je odozgo, dok se donji kut koristi pri prikazivanju objekta superiornim, sniman odozdo. Najviši gornji kut zove se i ptičja perspektiva, a najniži donji rakurs naziva se i žablja perspektiva.

Pokreti kamere stvaraju i opisuju prostor, prate likove ili predmete u pokretu, stvaraju privid pokreta. Jedna od vrsta pokretne kamere jest panorama, što je pokret pri kojem se kamera okreće oko svoje osi. Vožnja kamere je stanje pri kojem se kamera pokreće zajedno s postoljem na kojem se nalazi. Kranski pokreti kamere odvijaju se pomoću specijalne dizalice koja se može kretati u svim smjerovima, te ostavlja dojam „lebdenja“. Slobodna kamera je ona u rukama snimatelja, što daje život i dubinu snimci zbog malih nesavršenosti pri snimanju (npr. ratne snimke). Steadicam je postolje za kameru koje snimatelj nosi u ruci, a kameru „smiruje“ i stabilizira.

Osvjetljenje u filmu može biti prirodno (sunce, mjesec) ili umjetno (reflektori). Uloge osvjetljenja u filmu su vidljivost objekata i subjekata, naglašavanje volumena i dubine te stvaranje ugođaja. Osvjetljenje usmjerava pozornost gledatelja. Postoje građeno svjetlo i postojeće svjetlo.

Boja je, uz pokret i zvuk, jedna od najrealističnijih sastavnica filma. Iako su prvi filmovi bili crno-bijeli, oduvijek se eksperimentiralo s bojama pri snimanju. Boja na filmu postala je pravilo 1968. godine, dok se dotad koristila povremeno. Ona može biti priroda

(reportaže, dokumentarni filmovi) ili nadograđena, tj. tintirana, što se više koristi u igranim filmovima.

Zvuk u filmu proteže se od šumova, preko govora, do glazbe. Šumovi i govor su najrealističniji, a govor se javlja u obliku dijaloga, monologa i komentara. Zvuk u pozadini, čiji izvor nije prikazan, naziva se *off*-zvukom. Tišina se također smatra zvukom (Mikić, 2001).

Težak (2002) piše kako šumovi u filmu mogu biti izazvani prirodnim pojavama (grmljavina, buka, hujanje, žubor), životinjama (lajanje, mijaukanje, njištanje), ljudskim kretanjem i glasanjem (tapkanje, hrkanje, plakanje) ili zvukom strojeva (klopot, brujanje, kuckanje).

Glazba je najmanje realističan zvuk u filmu. Smatra se da je najbolja glazba u filmu, ona koja se primjećuje jer se toliko dobro stopi sa situacijom, emocijama i porukom, da zapravo daje nevidljivi doživljaj scene, te ju ne percipiramo kao glazbu. Glazba u filmu napredovala je od popratnih zvukova do današnjih svjetski poznatih skladbi u filmovima, poput *Ratova zvijezda*, *Harryja Pottera* i *Gospodara prstenova*.

U filmu možemo razlikovati vrijeme trajanje filmske projekcije (trajanje filma), dramsko vrijeme (vrijeme priče u filmu) te psihološko vrijeme (vrijeme doživljaja filma). U filmu se mogu koristiti različiti efekti, poput usporavanja ili ubrzavanja vremena ili obrnutog pokreta („snimanja unazad“).

Filmske interpunkcije imaju sličnu svrhu kao i jezične interpunkcije, spajanje različitih kadrova u cjelinu. Od filmskih interpunkcija, u filmovima možemo vidjeti zatamnjenje, odtamnjenje, pretapanje i rez.

Filmska montaža je način povezivanja kadrova u cjelinu. Montažom se spajaju različiti kadrovi u cjelinu, i režu se viškovi. Postoje kontinuirana montaža (stvara se iluzija fabulativnog kontinuiteta), diskontinuirana montaža (sama priča se objašnjava) te ritmička montaža (Mikić, 2001).

Maske i scenografija mogu biti realne i bliske stvarnom svijetu gledatelja, ali mogu biti i potpuno suprotne, neobične i zanimljive. One daju poseban dojam filmu, uvode gledatelja u svijet i u priču, te daju vizualnu percepciju likova i događaja. Prostor u kojemu

se filmska radnja odigrava nije neka neutralna pozadina, već izražajni element koji djeluje na samu priču i na doživljaj filma. Osnovni oblici scenografije su filmski dekor, likovna i plastična obrada te scenografski rekviziti. Uloge scenografije su oblikovati ambijent i ugođaj, dočarati način života u vremenu radnje, karakterizirati radnju te psihološki karakterizirati likove (Težak, 2002:205)

Što se tiče glume, profesor Peterlić (2018) navodi nekoliko tehnika glume. Metoda skrivene kamere vrlo je realističan, iako moralno upitan način snimanja, jer snimana osoba ne zna da je snimana. U metodi razgovora, osoba pred kamerom odgovara na pitanja, što se kasnije pri montaži može rezati ili ubacivati nešto novo. Pri radu s neprofesionalnim glumcima, oni „glume“ sami sebe, u svom svakodnevnom životu. Filmska gluma odvija se u realnim prostorima ili studijskim ambijentima, bez publike i gotovo nikada se ne obraća kameri. Filmski se glumac mora „stopiti“sa svojom ulogom, postati osoba koju glumi (Mikić, 2001).

3.4. Filmski rodovi i vrste

Kao i u mnogim drugim umjetnostima, tako i u filmskoj, postoji podjela na rodove i vrste. Prema Težaku (2002), razlikujemo tri osnovna filmska roda, a to su igrani film, dokumentarni film i animirani film. Autor Mikić (2001), osim tri navedena, nabraja još i eksperimentalni, obrazovni i propagandni film.

3.4.1. Animirani film

Animirani filmovi djeci su prozor u svijet filma. Od najranije dobi, djeca su izložena raznoraznim animiranim filmovima. Također, ne možemo zaključiti da su animirani filmovi samo za djecu, kao što ni slikovnice nisu samo za djecu. Iako na bezazleniji i djeci primjereniji način, animirani filmovi svejedno mogu govoriti o vrlo teškim životnim situacijama. Jedna od najpoznatijih i najuspješnijih produkcijskih kuća animiranih filmova je Walt Disney, koja od početka 20. stoljeća producira najpoznatije i

jedne od najljepših animiranih filmova, ali i svjetski poznatih likova, kao Mickey, Snjeguljica, Pepeljuga, Belle, Tarzan, Mala sirena, Merida, Elsa i Anna.

Animirani filmovi obuhvaćaju brojne vrste filmova, poput crtanih, lutkarskih, kolažnih koji nastaju snimanjem sličica, a čije spajanje tvori pokret. Postoje različite tehnike realizacije animiranih filmova, pa tako postoje crtani, kolažni, lutkarski, filmovi s predmetima, filmovi nastali tehnikom piksilacije, filmovi nastali crtanjem po filmskoj vrpci, filmovi nastali računalnim animacijama i mnogi drugi. Crtani filmovi nastaju olovkom, te se kasnije prenose na prozirne folije gdje im se dodaje boja. Pozadina ostaje ista, a sličice pokreta se izmjenjuju. Lutkarski film snima se pomicanjem lutke po sceni i pozadini. U kolažnoj animaciji, lik je statičan te se samo mijenja njegov položaj. Pokreti se odvijaju po plohi, nema dubinskog kretanja lika. Filmovi nastali tehnikom piksilacije animiraju likove tako da se njihovo kretanje snima sličicu po sličicu. U računalnoj animaciji, faze pokreta ne crtaju se rukom, već one nastaju unošenjem podataka u računalo. U animiranim filmovima mogu se pronaći neke likovne sastavnice, poput linije, boje, plohe, volumena, ali i filmske, poput kadra, plana, kuta snimanje, zvuka i montaže. Stoga se može reći da je animirani film kombinacija likovne i filmske umjetnosti, a neki ga čak nazivaju i osmom umjetnosti (Mikić, 2001).

3.4.2. Igrani film

Kada čujemo riječ film, uglavnom prvo pomislimo na igrani film, rijetko kada na animirani ili dokumentarni. Sa sigurnošću možemo reći da su igrani filmovi prvi pojam filma, na njima se izgradila popularnost filmova. Autor Mikić (2001) tvrdi kako je igrani film, zbog svoje priče i likova, narativni film. On predstavlja dominantnu kinematografiju, najpoznatiju, najpopularniju, onu koju se najviše gleda i o kojoj se najviše piše. Mogu biti kratkometražni, srednjometražni i dugometražni.

Prije su se igrani filmovi poistovjećivali s umjetničkim filmovima, ali danas to više nije tako, jer većina današnjih igranih filmova nema u prvom planu umjetnički doživljaj, već zabavu, poruku i popularnost. Igrani film naziv je dobio po svojoj „igri“, igranje glumca, igranje kamere, igranje redatelja, igra mašte (Težak, 2002).

Vrabec (1967) za igrani film govori kako je blizak ljudskoj stvarnosti, ali i da likovi na ekranu otvorenije od onih u stvarnom životu, pokazuju ljudske osobine, njegove slabosti, nade, razočaranja, vrline i poroke, te time dolazi do dubljeg shvaćanja suštine čovjeka, pa tako i samoga sebe.

Postoji mnogo vrsta igranih filmova, a u zadnje su vrijeme česte mješavine dviju ili više različitih vrsta filmova. Stoga imamo romantične filmove, akcijske filmove, komedije, drame, horor filmove, vesterni, kriminalistički filmovi, znanstveno-fantastični filmovi, pustolovni filmovi, ali i romantične komedije, akcijske komedije i slično.

3.4.3. Dokumentarni film

Iako u nastavi prednost imaju animirani i igrani filmovi, dokumentarni filmovi nisu i ne smiju biti zanemareni. Dokumentarni film je onaj koji se tematski i sadržajno oslanja na događaje u zbilji. Događaji nisu izmišljeni i uprizoreni, već zbiljski, prirodni, društveni i životni. Naravno, redatelji biraju što će se i na koji način u dokumentarnom filmu vidjeti, na što će se staviti naglasak, a što će se zanemariti. Važno je da filmska izražajna sredstva što manje mijenjaju zbilju. Vrste dokumentarnog filma su činjenični film koji prikazuje događaje, tzv. reportaže. U skupinu dokumentarnih filmova pripadaju i namjenski filmovi, koji podrazumijevaju stjecanje novih znanja i vještina; popularno-znanstveni filmovi, promidžbeni filmovi koji prikazuju reklamne sadržaje i političke propagande i antropološki filmovi koji govore o životu pojedinca ili sredine (Mikić, 2001).

Istraživanje u jednoj školi pokazalo je kako su učenici najzainteresiraniji za popularno- znanstveni i antropološki dokumentarni film, ali je i izrazito vidljivo učeničko nerazumijevanje i neprepoznavanje određenih vrsta dokumentarnih filmova te se smatra kako bi se samim dokumentarnim filmovima trebala pridati veća pozornost u nastavi (Bjedov i Šarić, 2016).

3.5. Dječji film

Dječji film je namijenjen djeci kao publici. Teško ga je definirati jer se može odnositi na puno toga. Govorimo li o filmu koji su snimila djeca, to zovemo dječjim amaterskim filmom. Film o djeci može, ali i ne mora biti namijenjen djeci, stoga ga je teško karakterizirati kao pravi dječji film. Djeci je blizak zbog likova i fabule, ali psihološka i sociološka karakterizacija, kao i sama estetika filma i njegove vrijednosti, mogu kod djece ostati neshvaćena. On mora biti jednostavan, pristupačan djeci, njihovim kognitivnim i emocionalnim sposobnostima te mora sadržavati motive bliske djeci. Trebao bi imati čvrstu fabulu, jasne obrate i puno dinamike. Neki filmovi možda i nisu namijenjeni djeci, ali ih djeca prihvate i vole zbog likova, tematike ili same filmske priče. U svakom slučaju, možemo zaključiti kako je svijet dječjeg filma zaista bogat sadržajima, tematikama, likovima i pričama za svako dijete (Mikić, 2001). Autorica Dubravka Težak (1990) dječje filmove smatra onima za dob između šeste i trinaeste godine, kada djeca mogu gledati dugometražne filmove primjerene njihovu psihofizičkomu razvoju. Također govori kako dječji filmovi uzimaju motive bliske djeci i njihovom životu, poput dječje igre i mašte, životinja, škole i školskih problema, djece u ratu ili bajkovitih motiva. Glavni likovi su uglavnom djeca, sa svojim prirodnim osobinama, često u nekoj vršnjačkoj grupi ili „družini“. Pustolovnost se smatra jednom od najvažnijih karakteristika dječjeg filma.

3.5.1. Dječje razumijevanje filma i njegov utjecaj na djecu

Autor Mikić (2001) smatra paradoksalnim činjenicu kako su medijska kultura i sami filmovi toliko zapostavljeni u današnjem obrazovanju, a mogu nositi veliku estetsku, kulturnu, idejnu i odgojnu vrijednost. Učitelji zato nose veliku odgovornost naučiti djecu ono što nije u kurikulumu i planu i programu, a to je znati vrednovati i cijeniti filmsku umjetnost te biti svjesni razlika između popularističkih i umjetničkih filmova. Filmovi su važni za djecu jer ona mogu mnogo naučiti iz njih, snalaziti se u novim situacijama, nositi se s osobnim problemima. Autor također tvrdi da film nudi vrlo veliko životno iskustvo, zadovoljava potrebe za avanturama, upoznaje dijete s dalekim zemljama, novim kulturama, životinjama, povijesti i idejama, a time razvijaju i svoju maštu. Isto tako, djeca

gledanjem filmova razvijaju vlastitu emocionalnu inteligenciju, shvaćaju postupke likova, razvijaju empatiju, uočavaju da uvijek postoje različite strane iste priče, šire vlastitu skalu emocija. Uz to, razvijaju kognitivne sposobnosti, poput koncentracije, percepcije, zaključivanja i vizualne memorije. Naravno, cilj nije i nikada ne bi mogao biti da dijete nauči živjeti uz pomoć filmova i da su mu oni jedini prozor u svijet, dapače, mislim da je izrazito važno steći vlastita iskustva, griješiti i učiti na svojoj koži.

Percepcija filma ovisi o dobi djeteta. U samom početku, dijete teško razdvaja film od stvarnosti te ne može razumjeti događaje i likove. Upamtit će sadržaje koji su im bliski, u kojima se mogu pronaći, ili koji su ih začudili i nasmijali. U tom razdoblju, dijete gleda kraće filmove, uglavnom animirane. Stjepko Težak (2002) objašnjava kako nerazumijevanje određenih dijelova filma djeci ne stvara zapreke pri praćenju filma, ono preko njih prelazi te ih zaboravlja. Istraživanja su pokazala kako djeca školske dobi filmove razumiju na jednostavniji način, a najzainteresiraniji su za bajkovite priče. Često doživljaj filma upotpunjuju crtanjem likova ili igrama uloga. Kod djece u pretpubertetskoj dobi, nema teškoća pri razumijevanju filma, a razvija se i kritičnost, jača interes za akcijske i pustolovne filmove, te se javlja kult filmskih glumaca. Kod srednjoškolaca, spoznaju se stvarne umjetničke vrijednosti filma, te se pokazuje vrlo velik interes za teme o ljubavi, unutarnjem život likova te socijalnom životu.

Autor Mikić (2001) navodi četiri procesa doživljaja filma. Prvi proces naziva se participacija, te se događa kod djece mlađe dobe, pri kojem ona dodaju same sebe kao novi lik u priči, te se ne poistovjećuju s drugim likovima.

Nakon toga, dolazi do identifikacije, tj. dijete se identificira s glavnim junakom, te zajedno s njim proživljava različite događaje i emocije, smije se i plače. Kod djece može doći i do negativne identifikacije, tj. poistovjećivanja s negativnim likom.

Distanciranje je misaoni i emocionalni proces, uglavnom kod djece starije od dvanaest godina, kada se zahvaljujući vlastitom kritičkom mišljenju, opire svemu što film sugerira te ne prihvaća ideju filma (npr. opravdanje ubojstva u ratu).

Posljednji proces jest proces projiciranja, a do kojega dolazi u kasnijoj dobi. Tada osoba pokušava projicirati ono što je vidjela na filmu na vlastiti život, riješiti neki problem. Međutim, kod pojedinaca taj proces može izostati (Mikić, 2001).

Gledanje filma, iako u mirnom fizičkom položaju, nije pasivna aktivnost. Gledajući film, aktivni smo mentalno i emocionalno. Film za početak promatramo, uočavamo važnije i manje važne događaje, likove, samu priču. Uz to je vezano i vizualno pamćenje, koje film izuzetno potiče raznim pejzažima, građevinama, objektima, životinjama, biljkama, stvarima. Kako je već navedeno, gledanjem filmova razvija se i imaginacija, tj. mašta djece, a na kraju i mišljenje tj. kritičko razmišljanje o događajima i postupcima (Vrabec, 1967).

Osim mnogih pozitivnih utjecaja filma, također postoje i oni negativni, koje navodi Stjepko Težak (2002). Za početak, današnji su filmovi puni psihičkog i fizičkog nasilja. Istraživanja su pokazala kako česta izloženost nasilju na filmovima umanje značaj nasilja u stvarnom životu, jer djeca na nasilje „otupe“. Čestim gledanjem nasilnih filmova, dolazi do desenzibilizacije sa žrtvama, a veće tolerancije prema nasilnicima. Postoje i primjeri imitacije nasilnog ponašanja s filmova. Mogu se pronaći i teorije koje govore kako nasilje na filmovima može imati ulogu katarze, točnije, smatra se da su svi ljudi u svojoj srži agresivni, te gledanjem nasilja na filmovima, „prazne“ svoju agresivnost, ne sudjelujući zapravo u njoj.

Osim nasilja, česte su i pornografske scene u filmovima. Tu dolazimo do čestih rasprava, jer neki tvrde kako je to dobro, čak i poželjno, jer dijete stječe zdrav odnos prema sebi, svom tijelu i seksualnosti, pogotovo ako je u obitelji i školi zakinuto za ta znanja. S druge strane, smatra se i da se djeci ne bi trebali prikazivati takvi sadržaji, jer se odmiču od duhovnog ka tjelesnom i nagonskom.

Još jedan od problema je i otuđivanje od društva. Svjedoci smo promjene vremena i navika, ali još prije desetak godina mogli smo vidjeti djecu koja se neprestano, prije i poslije škole, igraju u parkovima, trče, penju po drveću. U novije vrijeme, nažalost, to je sve rjeđi prizor. Veliki odmori su prije značili vrijeme za igru, a sada vidimo skupine djece skupljene oko mobitela. Naravno, za to nisu krivi sami filmovi već tehnologija općenito.

Filmovi svoje sadržaje nude na pladnju i ne zahtijevaju preveliku misaonu aktivnost, te time potiču pasivnost i „gutanje“ okoline, a manje razmišljanje. Iz istog razloga, autor govori kako je potrebno manje mašte i fantazijskog stvaranja jer je sve u filmu zorno prikazano.

U zadnje se vrijeme također može čuti izjava: „Neću čitati knjigu, gledao sam film!“ Velik broj književnih djela adaptiran je u igrane ili animirane filmove te se time gubi interes za čitanje same knjige. Zabavna je i istovremeno žalosna činjenica da mnogo djece, ali i neki odrasli, vjeruju da je šegrt Hlapić zaista miš, zbog animiranog filma. Čitati se može brže i sporije, može se dio preskočiti i možemo istu rečenicu pročitati više puta kako bi nam „sjela“, što je puno teže s filmom, jer vrijeme ne ide subjektivno, već se radnja filma odvija, bili mi koncentrirani ili ne. Težak je i vrlo važan posao učitelja svoje učenike potaknuti na čitanje, odvojiti pisanu riječ od one na filmu, te upoznati učenike s prekrasnim svijetom čitanja, uz nadopunu filmova, njegujući to kao drugo područje.

Možemo reći da zbog filmova (iako ne samo filmova) dolazi do jezične nekulture mladih. Često se na filmovima mogu čuti psovke, ružni izrazi i pokazatelji nepoštovanja, na što se nakon nekog vremena djeca naviknu, počnu ih banalizirati, a onda i koristiti. Poznato je kako čitanje širi rječnik, i iako filmovi mogu dobro doći kao pomoć pri učenju stranog jezika, tako mogu raditi i korak unazad u bogaćenju vlastitog vokabulara (Težak, 2002).

3.6. Film i druge umjetničke vrste

Kako smo već i rekli, film je spoj različitih umjetnosti. On uzima elemente drugih umjetnosti te ih pretvara u novu cjelinu. Smatra se da je film, zbog svojih vizualnih sastavnica, najbliži slikarstvu i fotografiji. Slikarstvo i film za početak veže okvir, koji odvaja zbilju od sadržaja slike ili filma. U slučaju s filmovima u boji, također su im zajednički i svjetlo i boja. U animiranim filmovima može se pronaći velika poveznica između crteža i animiranog filma, zbog boja, linija, ploha i volumena. U stripu možemo pronaći kadar, plan, kut snimanja, scenografiju i montažu. Razlika je u izražavanju jer dok se u stripu ono izvodi slikom i tekstom, u filmu se prikazuje slikom i zvukom ili pokretom

(Mikić, 2001). Film i strip kao umjetnosti uzajamno utječu jedno na drugo. Česti su primjeri prijenosa stripa u crtani film i obratno. Čak su i neki autori stripova postali autori crtanih filmova. U stripu slika je nepokretna te postoje obilježja kinetičke sugestije, dok je u filmu slika pokretna te ima obilježja optičke iluzije (Težak 2002).

Danas postoji zaista mnogo filmova koji se temelje na književnim djelima. Glavna poveznica između književnog djela i filma je narativnost. Možemo reći da književnik ima prednost nad redateljem, jer sav svijet o kojemu piše proizlazi iz njegove mašte, sam je odgovoran za svoje riječi i za svoj rad. Redatelj je ograničeniji te ima manje slobode zato što je njegov zadatak tuđe riječi smjestiti u kadar. Kada čitamo neko književno djelo, sami zamišljamo izgled grada, potoka ili likova, a u filmu nam je prezentiran gotov proizvod, kakvog je zamislio redatelj, koji se može razlikovati od našega. U filmu se često koristi tehnika deskripcije jer ono što vidimo ima i opisnu funkciju. Autor Mikić (2001) tvrdi kako književnik nikada samim opisima ne može dočarati sliku kao redatelj u filmu. Pri adaptaciji ili ekranizaciji postoje dvije mogućnosti: fabulativni tijek ostaje isti te se „oštećuje“ zbog medija ili se fabulativni tijek mijenja te se prilagođava filmu. Autor također govori da one filmske adaptacije koje žele što vjernije prikazati književno djelo najčešće nemaju prave filmske vrijednosti te se svode na mehaničko preslikavanje. Suprotno tome, kada je u pitanju slobodnija adaptacija, književno djelo dobiva nove vrijednosti. Na istu temu, autor Težak (2002) navodi nekoliko citata poznatih književnika vezanih uz filmove. Dok se neki (poput Tolstoja) dive se kinematografiji te žele ići ukorak s njom, drugi (Kafka) se osjećaju sputano i neugodno, te im smeta činjenica da oko vidi gotov prizor, a ne zamišlja ga. Postoji zaista mnogo književnih adaptacija, vjernijih i manje vjernih, i u tom mnoštvu mogu se pronaći zaista predivne književne adaptacije, ali isto tako, i one manje dobre. Smatram da oduševljenost filmom ovisi o samom gledatelju, njegovoj ljubavi prema književnom i filmskom djelu te njegovoj viziji dobre ili loše adaptacije.

Književnost i film povezani su i u školi. Nije neuobičajeno da se film koristi kao motivacija za čitanje lektirnog djela, ili na kraju, za usporedbu. Ono što se smatra problemom jest činjenica da poveznicu između filma i književnog djela poučavaju

profesori koji su uglavnom studirali književnost, te vjerojatno dijele veću ljubav prema njoj, stoga se djela analiziraju iz perspektive knjige, a ne filma (Težak, 2002).

Vrabec (1967) navodi kako su istraživanja pokazala da pročitana knjiga više navodi učenike na gledanje filma, a manje gledanje filma navodi na čitanje knjige. Neke od tehnika filmske ekranizacije su: poigravanje naizgled sporednim motivima (promjena zanimanja lika, njegova etničkog identiteta), dodavanje likova i događaja, izbacivanje likova i događaja, drugačiji raspored scena, različito doziranje informacija, promjena početka ili kraja, promjena povijesnoga konteksta, naglašavanje ideološke poruke, miješanje tekstova jednog te istog autora, izmjene u fokalizaciji, jezične promjene, ublažavanje ili naglašavanje tema i motiva (Biškić, 2015. prema Tinazzi 2010).

Kako je već navedeno, od samog početka kinematografije, film je usko vezan za kazalište. Na početku su se čak i snimale poznate kazališne scene, te su prva kina i izgledala kao kazališta. Velika razlika između filma i kazališta jest činjenica da je kazalište živo te može doći do kontakta između glumaca i publike, publika može sudjelovati u kazališnoj predstavi, biti dio nje, što u filmu ipak nije moguće. Postoji razlika i u kazališnoj i filmskoj glumi, jer se kazališna gluma temelji na dijalogu i teatralnosti, dok se filmska gluma ipak više temelji na akciji (Mikić, 2001).

Sličnosti između kazališta i filma su i tehničke vrste, oboje zahtjeva scenarij, izvođače, tehničko osoblje, scenografiju, rasvjetu i publiku. Film je na kazalište utjecao na način da mu je pokazao sve trikove osvjetljenja, scenske trikove te specijalne efekte. Što se tiče glume, kazališni glumci glume kontinuirano, tijekom cijele predstave ne izlaze iz svoje uloge. Suprotno tome, filmski glumci glume isprekidano, scenu po scenu te ih više puta i ponavljaju. Također, kazališni glumci iz predstave u predstavu mogu mijenjati svoju glumu, poboljšavati ju, ali i pogriješiti. Zabilježena filmska gluma uvijek ostaje ista, glumac „živi na ekranu“. Scenografija je u filmu puno realnija i uvjerljivija, može se koristiti prava priroda, prave životinje, pravi automobili i predmeti. U kazalištu, prava priroda često se zamjenjuje scenskim sredstvima, predmetima izrađenima do drveta, plastike i papira, te je veća odgovornost na glumcu dočarati scenu i okolinu (Težak, 2002).

Glazba je, kao zvuk, jedno od izražajnih sredstava filma te je zato pobliže opisana u tom poglavlju. Općenito, i prije pojave zvuka u filmu, glazba se koristila uz prikazivanje filma, tj. glazba se puštala ili svirala u određenim scenama filmova (Mikić, 2001).

4. FILM U RAZREDNOJ NASTAVI

Nastava filma odvija se u sklopu predmeta Hrvatski jezik, točnije, unutar područja medijske kulture. Nastavni sadržaji koji se u osnovnoj školi obrađuju su filmska djela i stvaratelji, filmska proizvodnja i tehnika, filmski jezik te filmska kritika.

4.1. Status filma u školskim dokumentima

Prema Nastavnom planu i programu, u prvom razredu obrađuje se animirani film, gdje se objašnjavaju ključni pojmovi crtani film i lutkarski film. Obrazovno postignuće je primiti kratki film te razlikovati crtani film od lutkarskog.

U drugom razredu, tema koja se obrađuje je filmska priča. Učenici uče o filmskoj priči, slijedu događaja te liku u filmu. Obrazovna postignuća planirana za drugi razred su primati primjerene dječje filmove; zamijetiti i odrediti slijed događaja u filmu; ispričati filmsku priču kratkoga crtanoga filma te razlikovati glavne i sporedne likove u filmu.

U trećem razredu obrađuje se tema dječji film, gdje učenici razlikuju igrani film od animiranog te prepričavaju filmsku priču.

U četvrtom se razredu dotičemo dokumentarnog filma, te je obrazovno postignuće učenika primiti dokumentarni film (uglavnom zavičajne ili ekološke tematike) te zamijetiti glavna obilježja dokumentarnog filma. U četvrtom razredu također se uspoređuju film i književno djelo, dok je obrazovno postignuće primiti film nastao po predlošku književnog djela, iskazati vlastite osjećaje te primijetiti sličnosti i razlike između filma i književnog djela.

Prema Kurikulumu, u prvom je razredu očekivani ishod vezan uz film je da učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu. Od učenika se očekuje da izdvaja primjerene medijske sadržaje i razgovara o njima: animirani filmovi, televizijske i radijske emisije za djecu obrazovnoga i dječjeg programa, kazališne predstave, slikovnice i knjige. U drugom razredu, ishod je također da će učenici moći razlikovati medijske sadržaje prema dobi i interesu, što znači da se od njih očekuje da izdvajaju primjerene medijske

sadržaje i razgovaraju o njima izražavajući vlastito mišljenje te da gledaju i slušaju animirane filmove, dokumentarne filmove i igrane filmove za djecu .
U trećem se razredu niti jedan ishod ne odnosi na filmove, dok je u četvrtom očekivan ishod kako će učenik razlikovati elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika te je ishod razrađen na način da se od učenika očekuje da gleda animirane, dokumentarne i igrane filmove i filmove dječjega filmskog stvaralaštva tematski i sadržajno primjerene recepcijskim i spoznajnim mogućnostima te da zamjećuje sličnosti i razlike između književnoga djela, kazališne predstave ili filma nastalih prema književnome djelu.

4.2. Metodika filma

U nastavi filma u prvome se planu nalazi filmska kultura. Ciljevi obrade filmskoga djela u nižim razredima osnovne škole su: osposobljavati učenike za gledanje, primanje (recepciju) i interpretaciju filmskoga djela; usvajanje osnovnoga filmskoga pojmovlja; razvijanje stvaralačke mašte; razvijanje sposobnosti praćenja i vrjednovanja na primjerima odabranih filmskih djela (Bjedov, 2006).

Dragutin Rosandić ističe posebnu vrstu nastavnog filma koju imenuje književni nastavni film. Riječ je o posebnoj vrsti filma koji se temelji na književnim sadržajima i temama. U tom se smislu posebno ističe element-film, posebna vrsta 8-milimetarskoga filma koji traje 3-5 minuta i sadrži temeljne pojmove određene nastave jedinice (Ek, 2010. prema Rosandić 1986).

Predlaže se uporaba filma kao uvoda u izlaganje, tj. kao sama motivacija. Film također može biti i materijal za demonstraciju, koristeći se umjesto izlaganja, na zadanu temu. Može se koristiti i na kraju sata, kao ilustracija i dodatan prikaz novoobrađenog gradiva (Točanac, 1960).

Nastavni oblici koji se mogu koristiti su frontalni oblik, grupni oblik, rad u paru te individualni oblik. Frontalni oblik koristi se prilikom projekcije filmova. Iako se film gleda skupno, svaki ga učenik doživljava sam za sebe. Pri grupnom obliku rada, svaka skupina može dobiti svoj zadatak za istraživanje, te grupno pronalaze rješenje i o njemu

izvještavaju ostale. Rad u paru nije pretjerano čest kad govorimo o filmu u nastavi, ali može se koristiti ako želimo aktivirati tiše i manje aktivne učenike. Par može dobiti zadatak zajedno odgovoriti na pitanja, pritom surađujući i provjeravajući međusobno odgovore, a mogu nešto i istražiti te izvijestiti ostatak razreda. U individualnom obliku rada, učenik samostalno zapaža, pronalazi podatke, fotografije, te piše bilješke.

Nastavne metode pri interpretaciji filma odgovaraju onima pri poučavanju ostalih sadržaja Hrvatskoga jezika. Metoda demonstracije sadrži projekcije filmova, fotografija, plakata. Metoda demonstracije obuhvaća audiovizualna prikazivanja (zvučni filmovi), vizualna prikazivanja (nijemi filmovi) i auditivna prikazivanja (zvučne snimke iz filmova). Metoda razgovora koristi se u raspravama, pronalascima rješenja na zadani problem. Razgovor može biti katehetički, heuristički, akademski i raspravljački (Težak, 2002). Metoda čitanja odnosi se na čitanje scenarija, književnih djela koji su predlošci za film, kritike filmova, biografije glumaca ili redatelja. Koristeći metodu pisanja, učenici vode bilješke, zapisuju podatke o filmu, odgovaraju na postavljena pitanja, prepričavaju radnju, opisuju likove. Metoda usmenog izlaganja može se koristiti pri prezentiranju istraživanja koje su učenici odradili, prepričavanju fabule i slično. Metodom crtanja učenici mogu izraziti svoj doživljaj filma, nacrtati najdraži prizor ili najdražeg lika iz filma. U metodu praktičnih radova ubraja se samostalno snimanje filma ili glumljenje snimanja filma (Mikić, 2001).

4.3. Načela nastave filma

U nastavi filma vrijede opća načela nastave Hrvatskog jezika, ali prema Težaku (2002), postoje i posebna načela koja treba slijediti pri odabiru filmova za rad s učenicima kao i njihovoj interpretaciji.

Komunikacijsko načelo upućuje kako film tj. sama televizija ima vrlo široku publiku, a šalje nam različite informacije, te zbog toga film zahtjeva određenu naobrazbu svih slojeva stanovništva.

Pedagoško načelo nalaže da se filmski odgoj treba provoditi na svim razinama općeg odgoja i obrazovanja, ali na općeobrazovnoj razini, a ne prema zahtjevima radnika u filmskoj industriji.

Prema didaktičkom načelu, nije dovoljno samo poznavanje teorije filma, termina, filmskog jezika i povijesti, već učenici moraju zaista gledati filmove kako bi mogli vidjeti i primijeniti naučeno. Dapače, čak je i samo gledanje filmova, bez njegove interpretacije, korisnije za gledatelja već učenje same teorije.

Metodičko načelo nam govori da je film cjelovit, te ga se treba tumačiti kao cjelinu, ali radi upoznavanja same strukture, potrebno je proučiti njegove sastavnice. Potrebna je analiza u kojoj se svaki strukturirani element otkriva u svom funkcioniranju, tj. u suodnosu s ostalim elementima, kao i cjelinom. Dakle, pri proučavanju, polazimo od filma kao cjeline, preko zapažanja pojedinosti te njihovog prosuđivanja, do zaključka i krajnje ocjene.

Psihološko načelo nalaže da film koji učenici gledaju mora biti primjeren stupnju njihovog intelektualnog, socijalnog i emocionalnog razvoja. Ponekad učenicima možemo dati nešto veći zadatak, neki teži film, podići im ljestvicu i vidjeti kako će se snaći.

Estetičko načelo postoji u svakoj umjetnosti, te nam govori kako se kultura stječe na estetski najvrednijim djelima. Estetičko načelo može biti u sukobu sa psihološkim, jer je čest slučaj da su estetski najvredniji filmovi učenicima ipak još neshvatljivi. Stoga se prema ovom načelu teži, ali ga se ne ispunjava u potpunosti, te se radi izbor filmova koji jesu estetski vrijednu, ali primjereni učenicima. S druge strane, treba se izbjeći filmsko estetiziranje, odnosno biranje samo i isključivo estetski najvrednijih filmova, a izbjegavanje ostalih filmova, jer se na taj način stvara elitizam. Film se mora upoznati u svim svojim oblicima. Učenici kod kuće uglavnom gledaju manje filmova sa estetskim vrijednostima, više popularne i njima zanimljivije teme. Stoga treba analizirati i filmove koje gledaju u slobodno vrijeme, kako bi sami mogli usporediti, razlikovati i vrednovati filmove.

Gnoseološko načelo potiče raznolik izbor filmova, ne samo vrijednih zbog filma kao umjetnosti, već i zbog njegovog filozofskog, psihološkog, sociološkog, geografskog

ili drugog umjetničkog karaktera. Pritom naravno, film mora imati obrazovne filmske sastavnice, koje ipak ne smiju biti zasjenjene drugim sadržajima.

Etičko i društveno-političko načelo možemo zvati i načelom odgojnosti te o njemu moramo voditi računa pri odabiru filma. Snažni filmovi sa snažnom porukom odgajaju sami po sebi, ako su junaci humani i moralni, film će slati takvu poruku. Učitelj se u moralne rasprave oko doživljaja filma ne bi smio pretjerano miješati, osim u slučaju da primijeti učenikovu nekritičnost i prenaglašenu subjektivnost. U slučaju rasprava, učitelj je voditelj i moderator, a ne sudionik (Težak, 2002).

4.4. Sustavi poučavanja i učenja u nastavi filma

Postoje različita stajališta o nastavi filma, njenoj potrebi, razrađenosti i ciljevima. Ta stajališta često ovise o društvenoj situaciji, pa iz toga proizlazi nekoliko sustava.

Ideološki sustav nastave ima dvije potkategorije, ideološkopragmatički sustav i ideološkokritički sustav. Ideološkopragmatički sustav vezan je za politiku, te teži filmovima mladu publiku prilagoditi vladajućem poretku,a može biti totalitaristički i kvazidemokratski. Ideološkokritički sustav u prvi plan stavlja društveno-politički odgoj te govori o uzrocima društvene nejednakosti.

Kulturološki sustavi naglasak stavljaju na film kao element kulture. Kultorološkokritički sustav film pokušava staviti na razinu jednaku književnosti u nastavi hrvatskog jezika, traži estetsko i psihološko prosuđivanje filmskih vrijednosti te ulogu filma u razvoju kulture. Forsira se kulturni elitizam, zanemarujući pritom socijalni i politički utjecaj. Filmološkokritički sustav također zanemaruje socijalni i politički utjecaj filma, a istražuje se bit i način djelovanja filma, tj. filmske specifičnosti. Filmološkoproizvodni sustav zasniva se na stvaralaštvu učenika, njihovom snimanju i tehničkoj obradi, te se zanemaruje teorija.

Pedagoški sustavi temelje se na učeniku. Pedagoškopragmatički sustav u središte nastave filma stavlja odgojno-obrazovne potrebe učenika. Smatra se kako bi se film trebao koristiti za bogaćenje učenikova znanja te razvoj spoznajnih sposobnosti. Također, iskorištava se samo ono pozitivno što film ostavlja na učeniku, a zanemaruje se estetska

vrijednost filma. Problemsko-stvaralački sustav usmjeren je na osposobljavanje učenika za kritički odnos prema filmu i samostalno prosuđivanje funkcije i vrijednosti filma. Učenik dobiva problemsku situaciju, zapaža problem, vrednuje i bira relevantne probleme, analitičko istražuje izabrani problem, razmatra moguća rješenja te sintetizira. Osobno ovaj sustav smatram vrlo dobrim, jer učenik samostalno svojim radom uči vrednovati i prosuđivati o kvaliteti filma.

Integracijsko-korelacijski sustav ističe kako je nužno film promatrati kao cjelinu, bez izoliranja pojedinih sadržaja.

Budući da je problemsko-stvaralačkom i integracijsko-korelacijskom sustavu poveznica učenik u središtu, može se izgraditi i stvaralački integracijsko-korelacijski sustav ili korelacijski problemsko-stvaralački sustav. U takvom sustavu, učenik uz vodstvo učitelja spoznaje film iskorištavajući svoje vlastite spoznajne i stvaralačke sposobnosti.

Svim ovim sustavima valjalo bi dodati još jedan sustav, vezan uz uvođenje djece u svijet filma još u predškolskoj dobi. To bi bio doživljajni filmskokomunikacijski sustav, koji se koristi u predškolskim ustanovama. Gledanje filma povezuje se s čitanjem priče, pjesme, slikovnice, stripa, različitim slikama ili pripovijedanjem. Djecu predškolske dobi učimo filmskoj i televizijskoj komunikaciji kratkim i jednostavnim, uglavnom crtanim filmovima. Potreban je i razgovor kako bi mogli u cjelinu povezati dijelove koje nisu shvatili (Težak, 2002:61-66).

4.5. Metodički pristupi nastavi filma

Metodički pristupi označavaju put kojim se dolazi do same spoznaje filma. Polazište je mjesto s kojega krećemo, što može biti razgovor, čitanje književnog predloška, gledanje filmskog ulomka. Autor Težak (2002) navodi i objašnjava nekoliko različitih metodičkih pristupa.

Filmskodidaktički pristup spaja filmološka znanja i same didaktičke ciljeve (stjecanje filmskog znanja, poučavanje o filmskom mediju i filmskoj umjetnosti). Učenik

stječe filmsku kulturu spoznavanjem filma te se na taj način osposobljava za recepciju estetski vrijednih filmova te za kritički odnos prema filmskim i medijskim porukama.

Filmskopovijesni pristup koristi u izučavanju filma kronološki poredak: prvi počeci, nijemi film, zvučni film, suvremeni film. Tim redoslijedom učenja, možemo vidjeti sam razvoj filma i filmske industrije.

Filmskoodgojni pristup, kako i sam naziv kaže, prednost daje odgojnim zadatcima. Filmom se utječe na etičku svijest učenika, a uključuje odnos prema samome sebi, prema drugima, slobodu i odgovornost, ekologiju, odnose prema drugim spolovima, te prema temama poput ljubavi, rada, domovine, vjere i sl.

Filmskoobrazovni pristup u cilju ima obrazovne zadatke ostalih područja, poput književnosti, povijesti, zemljopisa, prirodoslovlja ili glazbe. Manji se naglasak stavlja na sam film i njegove vrijednosti, a veći na sam obrazovni sadržaj filma.

Uzmemo li u obzir kako je film spoj različitih područja, posebno slika i riječi, dolazimo i do nekih poredbenih pristupa.

Filmsko-književni pristup spaja sva medija, film i knjigu, tj. filmsku i književnu umjetnost. Postoji mnogo zajedničkih sastavnica tim umjetnostima, poput teme, mjesta, vremena, fabule, likova, ideje, dijaloga, vrsta, što je vrlo teško usporedivo u samo jednom školskom satu, koliko je uglavnom isplanirano za tu usporedbu. Iz tog se razloga interpretacija često usmjerava na najbitnije i najkarakterističnije elemente, kojih je manje, pa se mogu i obraditi na dubljoj razini.

Filmsko-likovni pristup obuhvaća filmove koji su nastali pod utjecajem slikarstva, govore o slikarstvu ili imaju mnogo likovnih elemenata, pa se mogu uspoređivati. To je odličan primjer situacije u kojoj učitelj razredne nastave ili nastavnik hrvatskog jezika mogu surađivati s nastavnikom likovne kulture.

Filmsko-glazbeni pristup, slično kao filmsko-likovni pristup, obuhvaća filmove gdje glazba ima važnu ulogu, ili filmove o glazbenicima, te je ponovno moguća suradnja s nastavnicima glazbene kulture.

Filmsko-lingvistički pristup je onaj u kojemu se film proučava sa stajališta govorne karakterizacije likova ili nekog određenog kraja, posebno u filmovima u kojima

je riječ velika filmska vrijednost. Na taj se način mogu proučavati i nijemi film, u kojima proučavamo naslov, tekstove među kadrovima, obavijesti o mjestu i vremenu te komentare.

Filmsko-kazališni pristup vrlo je teško isplanirati, jer učenici moraju pogledati i film i kazališnu predstavu, te odvojiti vrijeme za temeljitu usporedbu, što oduzima vrlo velik dio isplanirane satnice.

Još neki poredbeni pristupi koje autor nabraja su filmsko-radijski pristup, filmsko-televizijski pristup te filmsko-stripovski pristup.

Bjedov (2006) pak navodi tri različita pristupa obradi filma. Školska interpretacija osmišljena je na način da učenika potiče na zapažanje filmskih činjenica, analizu u procesu interpretacije filma, pri kojoj učenik promišlja o temi, ideji, fabuli, likovima i njihovim postupcima te vremenu i mjestu radnje.

Problemski pristup filmu autorica temelji na učenikovom stvaralaštvu. Učeniku se zadaje problem koji on istraživanjem, uspoređivanjem i povezivanjem s vlastitim iskustvima rješava.

Korelacijsko-integracijski pristup, kako i sam naziv govori, zasniva se na povezivanju sadržaja umjetničkih djela ili programskih sadržaja nastavnih predmeta. Razdvojimo li taj pristup, dobit ćemo njegove dvije sastavnice. Korelacijski pristup filmu temelji se na uspoređivanju sadržaja, gdje je svaki sadržaj posebna sastavnica, ali se među njima otkriva ono što im je zajedničko ili različito. Integracijski pristup započinje od toga da je film sastavljen od izražajnih sredstava, koja su organizirana u filmsku umjetninu te promatramo njezinu filmsku, literarnu, likovnu, glazbenu i komunikacijsku razinu, tada možemo govoriti o integraciji filmskih, književnih, likovnih, glazbenih i komunikacijskih sastavnica filma.

Autorica također navodi neke metodičke postupke koji se mogu koristiti pri ovim pristupima. U školskoj interpretaciji, autorica predlaže korištenje metodički postupak grozda, s kojim se može zorno vizualno prikazati naučene sadržaje. Pri problemskom pristupu, savjetuje metodički postupak riblje kosti, u kojemu učenici na zadani problem odgovaraju s dva različita stajališta te dolaze do zaključka. Venovim dijagramom autorica

prikazuje korelacijski pristup, u kojemu se zorno mogu vidjeti sličnosti i razlike dva sadržaja, dok za integracijski pristup možemo iskoristiti paukovu mrežu.

4.6. Nastavni sat s filmskim sadržajem

Svaki razred s kojim ćemo se ikada susresti u školi je drugačiji, svaki učenik je poseban, te u razredu nije ni svaki dan u razredu isti. Svaki učenik ima svoj tempo učenja, svoj način učenja, te je vrlo teško pronaći samo jedan originalni način organizacije sata, koji će odgovarati svim učenicima, učitelju, ali i filmu i njegovim posebnostima. Stjepko Težak (2002) predlaže nekoliko tipova nastavnih sati: sat interpretacije filma radi potpunijeg doživljavanja i razumijevanja sadržaja; sat interpretacije filma radi spoznavanja novih filmskih pojmova, strukturnih elemenata filma, filmskih specifičnosti; sat interpretacije filma radi utvrđivanja filmskog znanja; sat interpretacije filma radi provjere znanja; sat interpretacije filma radi otkrivanja njegovih osnovnih vrijednosti; sat interpretacije filma radi određivanja njegova mjesta u povijesti kinematografije; sat povezivanja filma s drugim nastavnim područjima. Neki od ovih tipova sati mogu se koristiti u razrednoj nastavi, ali govori nam koliko različitih važnih stvari u nastavi filma ima i koliko je to kompleksno područje. Autor također predlaže okvirnu shemu strukture sata, koja obuhvaća uvod (motivacija, najava filma, upute za rad, pripremni radovi), prikazivanje djela, iznošenje doživljaja, istraživanje, sažimanje i uopćavanje. Motivacija se u gotovo svakom nastavnom predmetu smatra uvodom u nastavni sat, ali motivacija bi trebala na neki način biti prisutna tijekom cijelog nastavnog procesa, pogotovo kod mlađe djece koja brzo gube koncentraciju i pažnju. Uglavnom vrijedi pravilo da ako je motivacija na početku sata dovoljno snažna, držat će učenike cijeli sat. Film je gotovo uvijek učenicima zanimljiv, nov, drugačiji. Tu je velika uloga učitelja koji poznaje svoje učenike, zna što će ih zainteresirati, a što neće, zna koje riječi, koje ključne pojmove mora izgovoriti kako bi učenike potaknuo na pozorno praćenje i sudjelovanje u nastavnom procesu. Postoji mnogo vrsta i načina motivacije, od razgovora, različitih igara, nastavnih listića, do zanimljivih zadataka koje moraju obaviti kod kuće te se na taj način pripremiti i motivirati za nastavni sat.

U nastavi također uvijek mora biti i najava teme, a u slučaju filma, ona ovisi o dobi učenika. Uglavnom se govori o nazivu filma, godini i nacionalnoj pripadnosti, te za starije razrede autorima filma. U najavi se također mogu spomenuti i važnije nagrade koje je film osvojio i zanimljivosti o njemu.

Ponekad se prije gledanja filma daju upute za rad, kako bi učenici znali na što trebaju obratiti pažnju pri gledanju filma, ovisno o temi koja se obrađuje. Upute se mogu izgovoriti, a mogu se dati i u obliku zadataka na papiru. Također, ako smo odabrali grupni oblik rada, svaka grupa dobiva svoje zadatke.

Pripremni radovi mogu se koristiti prije gledanja filma, na način da učenici napišu što od filma očekuju, kako zamišljaju glavnog lika, nacrtati crtež po naslovu filma ili u slučaju da je film temeljen na obrađenom književnom djelu, scenski izvesti ulomak.

Što se tiče samog prikazivanja djela, sva nastavna sredstva i pomagala trebala bi biti pripremljena prije sata, sve tehničke komponente provjerene. Film se prvi put gleda u cijelosti, bez prekidanja i učiteljevih komentara. Tek se kasnije, pri interpretaciji, mogu vraćati određene scene i komentirati ih, ako je to potrebno.

Nakon odgledanog filma, vrijeme je za iznošenje doživljaja. Ono ovisi o razredu i učiteljevu poznavanju razreda, može biti pitanjima i odgovorima, crtanjem, pisanjem, prepričavanjem prizora, polemikom, stvaralačkim pisanjem.

Istraživanje filma se izvodi nakon gledanja filma te se u tom dijelu uglavnom ostvaruju obrazovni zadatci i ishodi. Metode rada ovise o temi i cilju koji želimo postići. Interpretirajući film, zapažanja se uglavnom zapisuju u bilježnicu ili na radne listiće. Učitelj se također može odlučiti i za problemski pristup, pa učenici na zadani problem traže rješenja. Analiziramo sastavnice, poput teme, fabule, mjesta i vremena događaja i likova.

Na kraju dolazimo do sažimanja i uopćavanja. To se može izvesti razgovorom, usmenim ili pisanim sažetkom učenika.

Također, može se koristiti i dopunski rad, u koji uključujemo prikazivanje dokumentacije o nastajanju interpretiranog filma, obavijesti o autorima, ponovno gledanje filma ili ulomka, govorne vježbe, pismene vježbe, slušanje filmske glazbe te crtanje prizora.

Krešimir Mikić (2001) razlikuje slične etape nastavnog sata: motivacija, najava, prikazivanje filma, emocionalno- intelektualna pauza, slobodno iznošenje doživljaja, istraživačka rasprava, uopćavanje, stvaralački oblici rada. Iako ponegdje drugačijih naziva, etape se kod oba autora odnose na iste načine, sadržaje i metode. Autor također daje primjere obrade igranih, dokumentarnih i animiranih filmova.

4.7. Filmske izvannastavne aktivnosti

Izvannastavne aktivnosti mogu se definirati kao različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školi, koje imaju pretežito kulturno-umjetničko, športsko, tehničko, rekreacijsko i znanstveno (obrazovno) obilježje. Kroz njih učenici zadovoljavaju svoje stvaralačke i rekreativne potrebe, a posebice stječu kulturu korištenja slobodnog vremena. (Pejić Papak, 2016:59, prema Cindrić, 1992). Izvannastavne aktivnosti dio su svakog školskog kurikuluma. O svakoj školi i afinitetu njenih učitelja ovisi koje će se izvannastavne aktivnosti provoditi, ali one uglavnom obuhvaćaju dramske i literarne skupine, plesne i pjevačke skupine te ekološke grupe. U današnje doba vizualnih medija, sve su češće i različite filmske skupine. Problem koji se javlja je nedovoljna obrazovanost učitelja u tehničkom području obrade filma. Znanje o kamerama, snimanju, montaži i obradi filma učitelji rijetko mogu dobiti na fakultetima, ono eventualno dolazi od samog rada i zanimanja učitelja.

Filmske izvannastavne aktivnosti su grupne aktivnosti, u kojima je ili svaki član zadužen za svoj dio posla (kamera, zvuk, scenografija) ili se učenici u poslovima mijenjaju. Učenici mogu snimati igrane filmove ili dokumentarne filmove, ovisi o zajedničkom dogovoru ili ideji. Uvijek je prije same realizacije izrade filma dobro napraviti teorijsku i povijesnu podlogu.

Težak (2002) navodi nekoliko vrsta filmskih izvannastavnih aktivnosti učenika. Filmske sekcije i družine debatnog tipa koriste sadržaje poput gledanja filmova, rasprava o filmu, proučavanja osnova filmske teorije, proučavanja povijesti filma, uspoređivanja filma sa srodnim medijima, čitanja filmske stručne, popularnoznanstvene literature,

pisanja o filmu, filmskog stvaralaštva, propagande umjetnički vrijednih filmova te istraživačkog rada. Također, u školi se mogu osnovati školski kinoklubovi ili kinoamaterske sekcije, koji su usmjereniji na filmsko stvaralaštvo. Metode rada koje se pritom koriste su debatna metoda, praktičan rad i stvaralački rad kao finalni produkt. Kinoklubovi se također mogu povezati i s drugim izvannastavnim aktivnostima, npr. s dramskim sekcijama za glumu, s literarnim skupinama za pisanje scenarija, s likovnim sekcijama za scenografiju, glazbenima za plesove i glazbu. U školama se mogu organizirati i filmske radionice u trajanju od jednog dana do nekoliko tjedana, ovisno o cilju i mogućnostima škole. Filmske radionice mogu se shvatiti kao kratki tečajevi filma, tijekom kojih se prvi dio izvodi kao učenje i predavanja o tehničkim komponentama i filmskim izražajnim sredstvima, a drugi dio kao eksperimentiranje kamerom i snimanje kraćeg uratka.

4.8. Film u ostalim područjima nastave Hrvatskog jezika

Iako je film dio medijske kulture, može se koristiti i u ostalim područjima nastave Hrvatskog jezika, kao i u drugim nastavnim predmetima. U nastavi književnosti, film se može koristiti za usporedbu s lektirnim djelom, ali i kao motivacija za čitanje lektire ili nekog drugog književnog teksta. Danas postoji velik broj filmova o različitim književnicima, pa se tako može pogledati biografski film ili određena scena o nekom autoru, kao i ulomci dokumentarnih filmova.

Uspoređujući film i književnost, ciljevi su da: učenici uoče razliku između filmskih i književnih izražajnih sredstava, uoče osobine likova na temelju postupaka te zamijete glumu kao važnu sastavnicu interpretacije lika u filmu, uoče sličnosti i razlike u slijedu događaja u filmu i u knjizi, zamijete sličnosti i razlike u dijelovima fabule u književnom djelu i u filmu, razlikuju prikaz likova, događaja, mjesta i vremena radnje u knjizi i na filmu, opišu vlastiti doživljaj i sadržaj filmskog i književnog djela te prepoznaju osnovne estetske i etičke vrijednosti u filmskom ostvarenju (Vukojević i Viher, 2019:81). Autorice Vukojević i Vihor (2019) su također provele istraživanje o načinima obrade

nastavne teme *Uspoređivanje filma s književnim djelom*, te su zaključile kako je interpretacija uglavnom usmjerena na elemente književnoga djela, a ne filma. Autorice smatraju kako bi se pri usporedbi filma s književnim djelom trebalo polaziti od filma, odnosno učenicima ukazati na koji način filmska izražajna sredstva pričaju filmsku priču nastalu na predlošku književnoga djela. Pritom govore kako je vrlo važna filmska izobrazba učitelja, na kojoj bi se trebalo poraditi.

U nastavi jezika, film se može koristiti kao motivacijsko sredstvo, kao uvod u obradu novog gradiva. Također, film se s nastavom jezika može i povezati u temama pisanja velikog početnog slova, a neki film može biti i primjer u učenju narječja (Vrabec i Težak, 1977).

U nastavi jezičnoga izražavanja, film se također može koristiti kao motivacija, ali i kao temelj za pisanje osvrta ili stvaralačkog teksta (Težak, 2002).

Također je moguće povezati lektiru, medijsku kulturu i jezično izražavanje u jednom satu, gdje učenici sudjeluju u nastavnom procesu na nekoliko različitih razina i na nove načine povezuju gradivo.

Iako se film u drugim područjima nastave Hrvatskoga jezika koristi kao motivacija, on može biti dobra podloga za učenje ili ponavljanje gradiva. Za to je naravno važna dobra priprema i općenito naobrazba učitelja u tom području, kao i suradnja sa školskom knjižnicom i knjižničarom ili predmetnim nastavnikom kao stručnim suradnikom.

5. MOGUĆNOSTI PRIMJENE FILMSKIH SADRŽAJA U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Mogućnosti primjene filmova u nastavi su mnoge. To su često djeci omiljeni sati, jer su nešto drugačiji od ostalih. Svi se sjećamo osjećaja kada bi naše učiteljice otvarale ormare s televizorom i pokazivale omote kazeta ili DVD-a. Odabrala sam 6 filmova za koje ću napisati metodičke modele interpretacije filmova. Pri izboru filmova, vodila sam se osobnim doživljajem i ljubavi prema filmu ili temi filma, primjerenosti za učenike i poruke koju film ostavlja. Odabrala sam po dva filma za svaki filmski rod. Od animiranih filmova, izabrala sam *Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea* i *Izvrnuto obrnuto*, zbog svoje ljubavi prema knjigama i važnosti razumijevanja vlastitih emocija. Kao primjere igranih filmova, izabrala sam filmove *Čudo* i *Matilda*, ekranizacije dragih mi književnih djela i filmove koji nose vrlo važnu poruku. Filmove *Na putu do škole* i *Leglo* izabrala sam kao primjere dokumentarnih filmova jer su vrlo zanimljivi, poučni i odgojni. S obzirom na to da filmovi traju i do 2 sata, za njihovu je interpretaciju potrebno nekoliko školskih sati, što se može podijeliti i na više dana.

5.1. Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea

Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea animirani je film iz 2011. godine redatelja Williama Joycea i Brandona Oldenburga. Animirani film nastao je po uzoru na istoimenu slikovnicu Williama Joycea. Film traje 15 minuta te je proglašen najboljim kratkim animiranim filmom 2011. godine. Radnja prati Morissa Lessmorea koji na balkonu piše knjigu. Odjednom, dolazi oluja i uništi grad. Hodajući, Moriss ugleda ženu koja leti s knjigama te mu daje jednu od knjiga. Lik iz knjige, Humpty Dumpty, vodi Morissa do velike knjižnice. Moriss počinje brinuti o knjižnici i knjigama, popravlja ih, piše svoju knjigu, te one postaju njegov život. Puno godina kasnije, Moriss završava svoju knjigu te odleti iz knjižnice, kao i žena prije njega, a na njegovo mjesto dolazi djevojčica koja čita njegovu knjigu.

Nevjerojatan je osjećaj kada čitamo knjigu ili gledamo film drugi, treći ili deseti put, i svaki put nas iznenadi, svaki put nas nauči nešto novo i svaki put drugačije na nas djeluje. Takav primjer je i ovaj kratki animirani film. Učenici će ga shvatiti na drugačiji način od odraslih ljudi i na drugačiji će ga način povezati s vlastitim životom. Film je pun prekrasnih animacija i zanimljiv je djeci, a može se povezati i s istoimenom slikovnicom. Izabrala sam ga zbog svoje ljubavi prema knjigama koju dijelim s glavnim likom, zbog osjećaja koji je film na mene ostavio nakon prvog gledanja, ali i zbog osjećaja i misli koje na mene ostavlja svakim idućim gledanjem. U njemu poruku mogu pronaći svi ljubitelji knjiga, a svoje učenike želim odgojiti da budu točno to, da pronađu svoju knjigu, svoju priču, koja će ih uvesti u taj nevjerojatan svijet. Ovaj bih film koristila u radu s učenicima 2. razreda i to za obradu nastavne teme filmska priča.

5.1.1. Priprava za izvedbu nastavnog sata

1. Nastavna jedinica: William Joyce *Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea*
2. Domena: Kultura i mediji
3. Tip nastavnoga sata: Sat interpretacije filma
4. Ključni pojmovi: filmska priča, slijed događaja, lik u filmu
5. Metodički sustavi i pristupi:
    - Pedagoški sustav, stvaralački integracijsko-korelacijski sustav
    - Filmskodidaktički pristup, filmskoodgojni pristup, korelacijsko- integracijski pristup, školska interpretacija
6. Metode rada i strategije poučavanja: metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda crtanja, metoda pisanja, metoda čitanja i rada na tekstu
7. Socijalni oblici rada: Frontalni rad, individualni rad
8. Nastavna sredstva: film, ploča, Wordwall kviz
9. Nastavna pomagala: projektor, računalo, olovke i bojice, tablet, papiri
10. Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ C.2.2. Učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu.

– gleda i sluša animirane filmove, dokumentarne i igrane filmove za djecu“

11. Korelacije (dodatni odgojno-obrazovni ishodi različitih nastavnih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema):

11.1. Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.2.1. Učenik razgovara i govori u skladu s temom iz svakodnevnoga života i poštuje pravila uljudnoga ophođenja.

– govori i razgovara o temama iz svakodnevnoga života koje zaokupljaju njegovu pozornost

– odgovara na pitanja i postavlja pitanja cjelovitom rečenicom”

„OŠ HJ A.2.5. Učenik upotrebljava i objašnjava riječi, sintagme i rečenice u skladu s komunikacijskom situacijom.

– izabire odgovarajuće riječi i upotrebljava ih u oblikovanju sintagmi i rečenica“

„OŠ HJ B.2.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

– koristi se jezičnim vještinama, aktivnim rječnikom i temeljnim znanjima radi oblikovanja uradaka u kojima dolazi do izražaja kreativnost, originalnost i stvaralačko mišljenje“

11. 2. Međupredmetna

„PID OŠ C.2.2. Učenik raspravlja o ulozi i utjecaju pravila, prava i dužnosti na zajednicu te važnosti odgovornoga ponašanja.

- dogovara se i raspravlja o pravilima i dužnostima te posljedicama zbog njihova nepoštivanja (u obitelji, razredu, školi).“

„OŠ LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

- učenik odgovara likovnim i vizualnim izražavanjem na razne vrste poticaja.“

„osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.

- aktivno sluša, daje i prima povratne informacije i komunicira u skladu s komunikacijskim pravilima.“

„osr C.1.2. Opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.

- opisuje zašto su važna pravila ponašanja u odnosu na drugu djecu i odrasle.
- prepoznaje pravedno i pošteno ponašanje.“

„ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.

− koordinirano se koristi mišem (ili dodirom ekrana) u grafičkome korisničkom sučelju operativnoga sustava, a u poznatim programima prilagođava osnovne postavke.“

12. Struktura i tijek nastavnoga sata:

	Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme	**Ishod i opis aktivnosti**		**Metodičko oblikovanje**	**Ishod** **Očekivanje**
		Tijek nastavnog sata	**Aktivnosti učenika**		
Uvodni dio	Motivacija (5 min)	Učiteljica pozdravlja učenike. Najavljuje igru „Trag do knjige“. Učiteljica proziva učenika koji staje pred ploču i opisuje svoju najdražu knjigu koja bi trebala biti pročitano lektirno djelo. Učenik izgovori jednu rečenicu, tj. jedan trag, a ostali učenici pogađaju. Ako nisu točno odgovorili iz prvog pokušaja, igra se nastavlja rečenicu po rečenicu, tj. trag po trag. „Sada ćemo odigrati jednu igru. Njeno ime je „Trag do knjige“. Dobrovoljac će stati pred ploču i jednim tragom, znači jednom rečenicom, opisati svoje najdraže lektirno djelo. Ostali učenici će dići ruke i probati pogoditi tu knjigu. Onaj tko uspije, sljedeći izlazi pred ploču. Ukoliko nitko ne uspije pogoditi knjigu, učenik daje drugi trag i tako sve dok se knjiga ne pogodi.“	Učenici slušaju upute učiteljice. Učenici igraju igru	Frontalni rad Metoda razgovora	„osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije“ „OŠ HJ B.2.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitome interesu potaknut različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.“
Glavni dio	Najava (1 min)	Nakon odigrane igre, učiteljica govori: „Možemo zaključiti kako svatko od nas ima najdražu knjigu. Ako ju i nemate, ne brinite, jednoga dana ćete ju pronaći. Kao što ćete i vidjeti, knjige mogu činiti vrlo velik dio našega života. Sada ćemo pogledati film koji govori o jednom čovjeku i njegovoj ljubavi prema knjigama. Učiteljica najavljuje	Učenici slušaju učiteljicu.	Frontalni rad	

		kratki animirani film. Govori tko je redatelj ovog animiranog filma.			
	Prikazivanje filma (15 min)	Učiteljica uz pomoć računala i projektora prikazuje najavljeni animirani film.	Učenici gledaju animirani film.	Metoda demonstracije Frontalni rad	
	Emocionalno-intelektualna stanka (15ak sekundi)	Po završetku gledanja animiranog filma, učiteljica isključuje projektor te čeka kako bi se učenicima slegli dojmovi.	Učenici promišljaju o odgledanom filmu.	Individualni rad	
	Slobodno iznošenje doživljaja (3 min)	Učenici iznose svoje doživljaje. Odgovaraju na učiteljičina pitanja: „Kako vam se svidio film? Zašto? Što vam se najviše svidjelo? Zašto? Što vas se posebno dojmilo?“	Učenici iznose vlastite doživljaje.	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ C.2.2. Učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu.“ „osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.“ „OŠ HJ A.2.5. Učenik upotrebljava i objašnjava riječi, sintagme i rečenice u skladu s komunikacijsk om situacijom.“
	Interpretacija filma (15 min)	Učiteljica pokreće raspravu pitanjima: „O kome se radilo u ovom kratkom animiranom filmu? Koji su se još likovi pojavili u filmu? Jesu li oni razgovarali? Što se dogodilo na početku filma? Gdje je vjetar otpuhao kuću? Koje je boje bio svijet gdje je gospodin Lessmore završio? Gdje ga	Učenici odgovaraju na pitanja	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ A.2.1. Učenik razgovara i govori u skladu s temom iz svakodnevnoga

		je odvela knjiga? Što je sve gospodin Lessmore radio u knjižnici? Što je on radio s knjigama? Tko je još dolazio u knjižnicu? Što su ti ljudi radili? Što se dogodilo s ljudima kad su posudili knjige? Sjećate li se kada smo mi bili u knjižnici? Što smo vidjeli, što se sve tamo radi? Koja su pravila ponašanja u knjižnici? Kako je film završio? Mi smo sada rekli što se u filmu dogodilo od početka do kraja. Ispričali smo filmsku priču. Filmska priča može se prepričati. Pričamo ono što se dogodilo u filmu, od početka do kraja.“ Učiteljica zapisuje na ploču, a učenici prepisuju.			života i poštuje pravila uljudnoga ophođenja.“ „OŠ HJ A.2.5. Učenik upotrebljava i objašnjava riječi, sintagme i rečenice u skladu s komunikacijsk om situacijom.“ „PID OŠ C.2.2. Učenik raspravlja o ulozi i utjecaju pravila, prava i dužnosti na zajednicu te važnosti odgovornoga ponašanja.“ „osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.“ „osr C.1.2. Opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.“
Završni dio	Uopćavanje (10 min)	Učiteljica učenicima dijeli tablete te im prikazuje kviz na Wordwallu koji učenici rješavaju.	Učenici rješavaju kviz.	Individualni rad	„ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim

					uređajima i programima.”
	Stvaralački oblici rada (30 min)	U završnom dijelu, učenici izrađuju svoju „Knjigu najdražih knjiga“. Prvi dio zadatka je nacrtati događaj ili lika iz svoje najdraže knjige. Zatim učiteljica pokazuje veliku knjigu od hamer papira koju je izradila, a svaki učenik na jednu stranicu te knjige lijepi svoj crtež, piše naslov i autora knjige te kratko objašnjenje zašto mu je baš ta knjiga najdraža. „Sada ćemo napraviti veliku razrednu „Knjigu najdražih knjiga“. Na papire koje ću vam podijeliti nacrtat ćete neki događaj ili lika iz svoje najdraže knjige. Kada to napravite, zalijepit ćete taj crtež na svoju stranicu u knjizi, te ispod crteža napisati naslov i autora knjige i u jednoj rečenici objasniti zašto vam je baš ta knjiga najdraža.“	Učenici crtaju lik ili događaj iz svoje najdraže knjige. Učenici lijepe i pišu u knjigu.	Metoda crtanja Individualni rad Metoda pisanja	„OŠ LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.“
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	PID: Kulturne ustanove LK: BOJA- Čistoća boje				
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Vrednovanje za učenje: Wordwall kviz				
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost:	Razgovor o knjižnici (PID) Crtanje događaja iz najdraže knjige (LK)				
Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje:	FILM https://www.youtube.com/watch?v=Ad3CMri3hOs WORDWALL KVIZ https://wordwall.net/play/2488/224/507				

13. Plan ploče:

Filmska priča
Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea
FILMSKA PRIČA – redoslijed događaja u filmu
Uvod: Vjetar uništava grad
Središnji dio: Moriss u knjižnici
Završetak: Moriss odlazi i dolazi djevojčica

5.2. Izvrnuto obrnuto

Izvrnuto obrnuto animirani je film iz 2015. godine produkcije Pixara i Walt Disney Picturesa. Film su režirali Pete Docter i Ronnie del Carmen, a producirao ga je Jonas Rivera. U sinkroniziranoj verziji filma, glasove glavnih likova daju Iva Vučković, Judita Franković, Biserka Ipša, Jelena Mihovljević, Frano Mašković i Bojan Navojec. Glavni lik je djevojčica Rajka koja se s roditeljima seli u San Francisco. U njenoj glavi, tj. u kontrolnom centru, živi pet osjećaja: Sreća, Tuga, Strah, Bijes i Gadljivost. Život u San Franciscu se Rajki ne sviđa te Tuga slučajno Rajkine sretne uspomene počne pretvarati u tužne. Sreća i Tuga putuju Rajkinim umom i uspomenama, pokušavajući se vratiti u kontrolni centar.

Mislim da je izrazito važno, i ponekad možda zanemareno, razgovarati s učenicima o osjećajima. Važno je rano razvijanje emocionalne inteligencije, upoznavanje i imenovanje vlastitih emocija, njihovo razumijevanje i kontrola, pa tako i prepoznavanje emocija kod drugih ljudi. Emocije nas često mogu zbuniti, možemo se u njima izgubiti i ne razumjeti ih. Smatram da se djecu od malih nogu treba poticati imenovanju i raspoznavanju emocija, a tako će se naučiti i kontroli. Mislim da je ovaj film odličan, jer

su kod djece emocije ipak apstraktan pojam. Emocije su vizualno prikazane i karakterizirane, učenici se mogu poistovjetiti s Rajkom i njenim emocijama. Film nas također uvodi i u depresiju, empatiju, važnost rješavanja problema i važnost bliskih ljudi i potpore. Ovaj bih film koristila u radu s učenicima 1. razreda te bih za njega izdvojila 3 nastavna sata.

5.2.1. Priprava za izvedbu nastavnog sata

1. Nastavna jedinica: Pete Docter *Izvrnuto obrnuto*
2. Domena: Kultura i mediji
3. Tip nastavnoga sata: Sat interpretacije filma
4. Ključni pojmovi: animirani film
5. Metodički sustavi i pristupi:
    - Pedagoškopragmatički sustav
    - Filmskodidaktički pristup, filmskoodgojni pristup
6. Metode rada i strategije poučavanja: Metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda crtanja, metoda usmenog izlaganja, metoda čitanja i rada na tekstu
7. Socijalni oblici rada: Frontalni rad, individualni rad, grupni rad
8. Nastavna sredstva: Film, papiri, hamer papiri
9. Nastavna pomagala: Računalo, projektor, olovke
10. Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ C.1.2. Učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu.

– izdvaja primjerene medijske sadržaje i razgovara o njima: animirani filmovi, televizijske i radijske emisije za djecu obrazovnoga i dječjeg programa, kazališne predstave, slikovnice i knjige za djecu“

11. Korelacije (dodatni odgojno-obrazovni ishodi različitih nastavnih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema):

<u>11.1. Unutarpredmetna:</u>

„OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.

– razgovara u skladu sa svojim interesima i potrebama poštujući interese i potrebe drugih

– postavlja jednostavna pitanja

– odgovara cjelovitom rečenicom“

„OŠ HJ A.1.4. Učenik piše školskim formalnim pismom slova, riječi i kratke rečenice u skladu s jezičnim razvojem.

– samostalno piše riječi i rečenice samo naučenim slovima

– oblikuje kratak pisani tekst primjeren početnomu opismenjavanju“

11. 2. Međupredmetna

„PID OŠ C.1.1. Učenik zaključuje o sebi, svojoj ulozi u zajednici i uviđa vrijednosti sebe i drugih.

- prepoznaje svoju posebnost i vrijednosti kao i posebnost i vrijednosti drugih osoba i zajednica kojima pripada.

- zaključuje o svome ponašanju, odnosu i postupcima prema drugima i promišlja o utjecaju tih postupaka na druge.

- zaključuje o utjecaju pojedinca i zajednice na njegovu osobnost i ponašanje.“

„OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.

- učenik odgovara likovnim i vizualnim izražavanjem na razne vrste poticaja

- učenik, u stvaralačkom procesu i izražavanju koristi doživljaj temeljen na osjećajima, iskustvu, mislima i informacijama.“

„OŠ GK B.1.2. Učenik pjeva/izvodi pjesme i brojalice.

- pjeva/izvodi pjesme i brojalice i pritom uvažava glazbeno-izražajne sastavnice (metar/dobe, tempo, visina tona, dinamika).“

„osr B.1.1. Prepoznaje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.

- opisuje potrebe i osjećaje drugih.

- prepoznaje potrebe i osjećaje drugih.”

„osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.

- prepoznaje i imenuje osnovne i neke složene emocije (ponos, krivnja, sram).“

„osr B.1.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.

- nabraja jednostavne strategije rješavanja sukoba.“

12. Struktura i tijek nastavnoga sata:

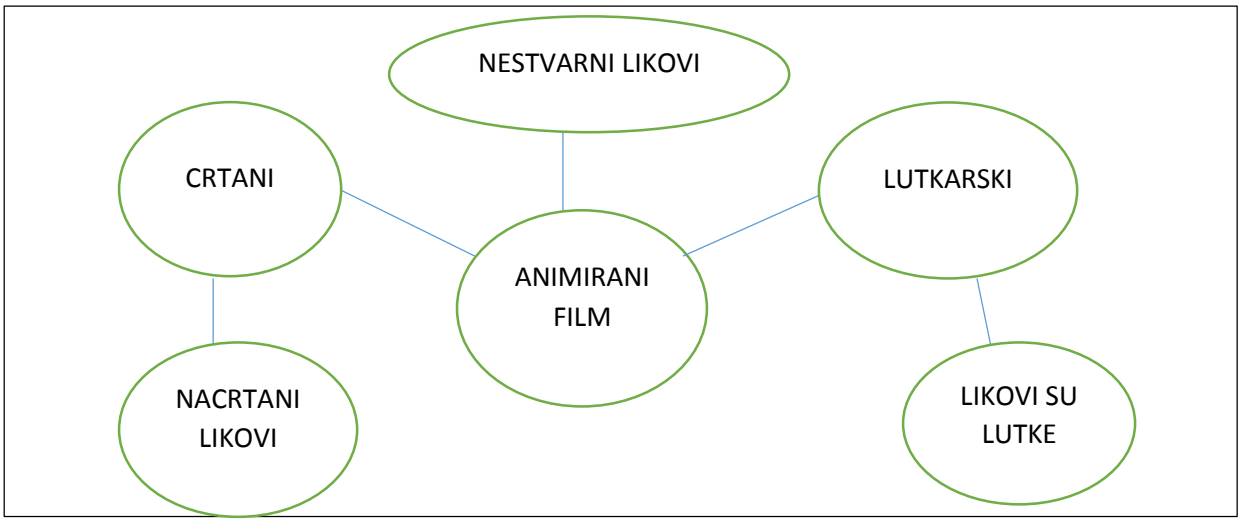
	Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme	**Ishod i opis aktivnosti**		**Metodičko oblikovanje**	**Ishod** **Očekivanje**
		Tijek nastavnog sata	**Aktivnosti učenika**		
Uvodni dio	Motivacija (10 min)	Učiteljica pozdravlja učenike. Motivaciju započinje zadatkom učenicima da nacrtaju jedan osjećaj tj. emociju, na način na koji ga učenici zamišljaju. Po završetku crtanja, učenici pokazuju svoje radove, a ostali učenici pogađaju koju su emociju nacrtali. Motivacija se nastavlja razgovorom o osjećajima. „Kako se danas osjećate? Kako ste se osjećali kad ste se probudili? Kako se sve možemo osjećati? Što znači kad kažemo da se osjećamo sretno? Što znači kad kažemo da se osjećamo tužno? Što osjećamo prema našim roditeljima? Kako se osjećamo kad nam netko napravi nešto ružno? Što su to zapravo osjećaji? Zna li netko, kako još možemo zvati osjećaje?“	Učenici crtaju. Učenici razgovaraju s učiteljicom.	Individualni rad Metoda crtanja Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.“ „OŠ LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.“

Glavni dio	Najava (1 min)	„Osjećaji su svuda oko nas. U svakom trenu, mi nešto osjećamo. Ponekad smo sretni, ponekad tužni. Nekad smo možda tužni i bez nekog posebnog razloga. Danas ćemo pogledati jedan film o djevojčici Rajki i o njenim osjećajima.“ Učiteljica učenicima najavljuje da će gledati animirani film koji se zove „Izvrnuto obrnuto“, imenuje redatelja filma i godinu kada je film nastao.	Učenici slušaju učiteljicu.	Frontalni rad	
	Prikazivanje filma (95 min)	Učiteljica uz pomoć računala i projektora prikazuje najavljeni animirani film.	Učenici gledaju animirani film.	Metoda demonstracije Frontalni rad	
	Emocionalno-intelektualna stanka (15ak sekundi)	Po završetku gledanja animiranog filma, učiteljica isključuje projektor te čeka kako bi se učenicima slegli dojmovi.	Učenici promišljaju o odgledanom filmu.	Individualni rad	
	Slobodno iznošenje doživljaja (2 min)	Učenici iznose svoje doživljaje. Odgovaraju na učiteljičina pitanja: „Što smo vidjeli u filmu? Kako vam se svidio film? Što vam se najviše svidjelo?	Učenici iznose vlastite doživljaje.	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.“
	Interpretacija filma (20 min)	Učiteljica započinje razgovor s učenicima pitanjima: „Koga smo upoznali u filmu? S kim je Rajka živjela? Što se dogodilo s Rajkom? Tko je sve bio u Rajkinoj glavi? Kako se Rajka osjećala? Zašto se tako osjećala? Kada se Rajka počela osjećati tužno? Što se dogodilo sa Srećom i Tugom? Koga su Sreća i Tuga susrele? Zašto je Rajka pobjegla od kuće? Kako su Sreća i Tuga riješile problem? Zašto je Tuga važna? Što se dogodilo na kraju filma? “	Učenici odgovaraju na pitanja	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ C.1.2. Učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu.“ „osr B.1.1. Prepoznaje i uvažava potrebe i

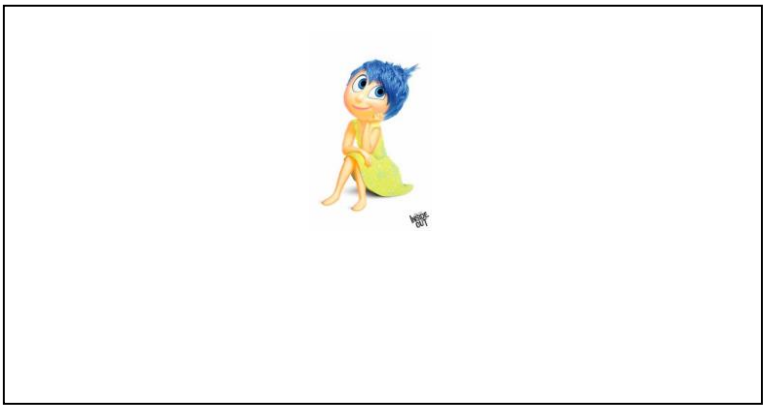
		Pokazujući slike likova osjećaja, učenike ispitujemo tko su bili ti likovi. „Kada se vi osjećate sretno? Kako znate da ste sretni? Po čemu možete vidjeti da je vaš prijatelj sretan? Kako možemo nekoga usrećiti? Kada ste tužni? Što vas sve može rastužiti? Što radite kada ste tužni? Kako znate da je netko drugi tužan? Kako ga možete utješiti? Kada ste vi ljuti? Što vas može razljutiti? Što radite kada ste ljuti? Što bi trebali napraviti kada smo ljuti? Po čemu vidite da je netko drugi ljut? Kako možemo riješiti neki problem? Čega se vi bojite?Jeste li se ikada nečega jako uplašili? Što radite kada se uplašite? Kako možemo biti hrabri? Što ćete reći prijatelju koji se nečega jako boji? Jeste li se ikad susreli s nečim gadljivim? Što je to bilo? Postoji još jedan važan osjećaj o kojem želim danas govoriti, a to je ljubav. Što je to ljubav? Prema kome vi osjećate ljubav? Kako sve možete nekome pokazati da ga volite?“ Interpretaciju učiteljica završava s pitanjem: „Što mislite, zašto se film zove Izvrnuto obrnuto? Biste li možda promijenili naslov? Kako biste ga vi nazvali?“			osjećaje drugih.“ „osr A.1.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.“ „osr B.1.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.“ „OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.“ „ PID OŠ C.1.1. Učenik zaključuje o sebi, svojoj ulozi u zajednici i uviđa vrijednosti sebe i drugih.“
Završni dio	Uopćavanje (10 min)	Nakon razgovora o osjećajima, učiteljica nastavlja s pitanjima: „Jesu li ljudi na filmu izgledali kao pravi ljudi? Po čemu su se razlikovali? Gdje još možemo vidjeti nacrtane ljude? Koja je razlika između ljudi u ovome filmu i u slikovnici? Što mislite, kako se kreću nacrtani ljudi? Kako zovemo takve filmove?“ Uvodi se pojam animiranog filma te se razgovor nastavlja: „Koje animirane filmove ste još		Metoda pisanja Frontalni rad	„OŠ HJ A.1.4. Učenik piše školskim formalnim pismom slova, riječi i kratke rečenice u skladu s jezičnim razvojem.“

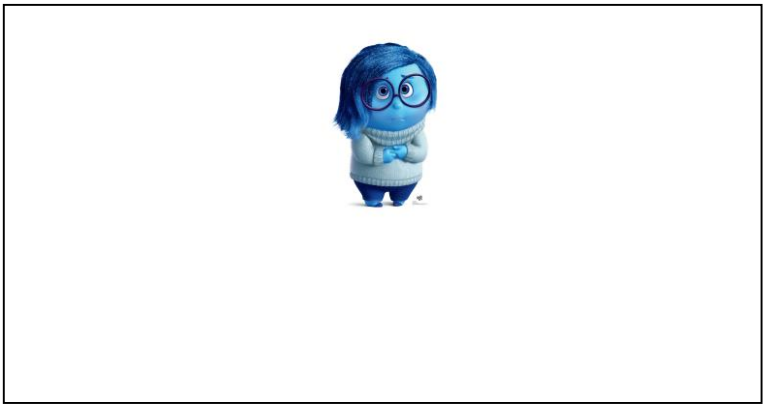
		gledali? Koji vam je najdraži animirani film? Zašto? Jeste li koji animirani film gledali u kinu?“ Učiteljica s učenicima na ploči radi umnu mapu koju oni kasnije precrtavaju u bilježnice.			
	Stvaralački oblici rada (20 min)	Učenici na plakate s emocijama crtaju situacije u kojima se tako osjećaju. „Svaka grupa je dobila svoj hamer papir sa slikom jednog lika iz animiranog filma. Vaš je zadatak kao grupa napisati što više situacija u kojima osjećate tu emociju.“ Na samom kraju sata, učiteljica i učenici pjevaju pjesmu „Kad si sretan“.	Učenici pjevaju	Metoda pisanja Metoda usmenog izlaganja Grupni rad	„OŠ GK B.1.2. Učenik pjeva/izvodi pjesme i brojalice.“ “goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.”
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima		HJ: Početno pisanje, Postavljanje pitanja i davanje odgovora LK: Ploha- likovi i slika u pokretu GK: Pjevanje (Kad si sretan) PID: Članovi obitelji			
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:		Vrednovanje kao učenje: Izjave i zaokruživanje lika iz filma (Znam što je animirani film SREĆA TUGA STRAH)			
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost:		Crtanje emocija kao motivacija (LK) Pjevanje pjesme (GK) Razgovor o osjećajima (PID)			
Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje:					

13. Plan ploče:



Prilozi











5.3. Čudo

Čudo je igrani film iz 2017. godine nastao prema istoimenom romanu R.J. Palacio. Redatelj filma je Stephen Chbosky, a scenaristi su Jack Thorne i Steven Conrad. Dječaka Auggieja glumi Jacob Tremblay, a ostali glumci su Julia Roberts, Owen Wilson i Izabela Vidovic. Film govori o dječaku Augustu koji ima Threacher Collins sindrom, koji uzrokuje malformacije lica. Školovao se kod kuće, ali u 5. razredu roditelji su ga odlučili uključiti u školu. U školi, Auggie upoznaje prijatelje, ali se nosi i s ismijavanjem i nasiljem. Film također prati njegov odnos s obitelji, kao i život njegove starije sestre, Olivie. Kada Auggieja i njegovog najboljeg prijatelja Jacka od nasilnika obrane učenici iz njegovog razreda, on postaje prihvaćen u razredu. Na kraju, Auggie u školi dobiva medalju za hrabrost i snagu te mu cijela škola plješće. Glavna poruka ovog filma je ljubaznost, prihvaćanje različitosti i gledanje ispod površine. Film, kao i knjiga, vrlo je emotivan i uči nas o snazi, hrabrosti i dobroti. To su poruke koje jednog dana želim prenijeti svojim učenicima i mislim da je ovaj film, kao i knjiga, odličan način za ostvarenje toga.

U današnjem se svijetu ljudski odnosi često zanemaruju i gledaju površno, osuđuje se sve što je drugačije i ljudi su često povodljivi, puni osuda i površni. Ovaj nas film potiče na razmišljanje, na drugačiji pogled na svijet i drugačiju definiciju ljepote. Mišljenja sam da uvijek treba gledati dublje od površine, dalje od same vanjštine i izgleda te u svemu pronaći nešto dobro i lijepo, jer ljepota je u oku promatrača. *Čudo* je film koji bi trebalo pogledati svako dijete, ali i roditelji, jer različiti stavovi i mišljenja djeteta uglavnom dolaze iz njihovih domova i odgoja. Film također govori i o sveprisutnom nasilju i nošenju s njim, što je vrlo česta tema danas. Interpretaciji filma može se prići s raznih strana jer film ima puno poruka, pogotovo odgojnih, i sve se poruke ne mogu obuhvatiti jednom interpretacijom. Ovaj bih film koristila u 4. razredu te su za interpretaciju potrebna minimalno 4 školska sata, što se može podijeliti na više dana.

5.3.1. Priprava za izvedbu nastavnog sata

1. Nastavna jedinica: Stephen Chbosky *Čudo*
2. Domena: Kultura i mediji
3. Tip nastavnoga sata: Sat interpretacije filma
4. Ključni pojmovi: glavni lik, igrani film
5. Metodički sustavi i pristupi:
    - Pedagoški sustav, problemsko-stvaralački sustav, stvaralački integracijsko-korelacijski sustav
    - Filmskodidaktički pristup, filmskoodgojni pristup, školska interpretacija
6. Metode rada i strategije poučavanja: Metoda demonstracije, metoda pisanja, metoda razgovora, metoda crtanja, metoda čitanja i rada na tekstu
7. Socijalni oblici rada: Individualni rad, grupni rad, frontalni rad
8. Nastavna sredstva: Film, radni listić
9. Nastavna pomagala: Računalo, papiri, olovke, zvučnici, projektor, hamer papiri
10. Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.

– gleda animirane, dokumentarne i igrane filmove i filmove dječjega filmskog stvaralaštva tematski i sadržajno primjerene recepcijskim i spoznajnim mogućnostima“

11. Korelacije (dodatni odgojno-obrazovni ishodi različitih nastavnih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema):

<u>11.1. Unutarpredmetna:</u>

„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

– razgovara i govori prema zadanoj ili slobodnoj temi

– sudjeluje u organiziranoj ili spontanoj raspravi

– poštuje pravila komunikacije u raspravi: sluša sugovornike, govori kad ima riječ“

11. 2. Međupredmetna

„PID OŠ B.4.1. Učenik vrednuje važnost odgovornoga odnosa prema sebi, drugima i prirodi.

- odgovorno se ponaša prema sebi, drugima, svome zdravlju i zdravlju drugih.“

„PID OŠ C.4.2. Učenik zaključuje o utjecaju prava i dužnosti na pojedinca i zajednicu te o važnosti slobode za pojedinca i društvo.

- raspravlja o važnosti jednakosti prava i slobode svakoga pojedinca uz poštivanje tuđih sloboda.
- pokazuje solidarnost prema članovima zajednice.
- uvažava različitosti i razvija osjećaj tolerancije.
- predlaže načine rješavanja i sprečavanja nastanka problema.“

„OŠ GK C.4.1. Učenik na osnovu slušanja glazbe i aktivnog muziciranja prepoznaje različite uloge i vrste glazbe.“

„OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.

- Učenik u stvaralačkom procesu i izražavanju:

-koristi iskustvo usmjerenog opažanja

-koristi doživljaj temeljen na osjećajima, iskustvu, mislima i informacijama“

„goo C.2.2. Promiče solidarnost u školi.

- objašnjava važnost solidarnosti.“

„uku D.2.2. Suradnja s drugima: Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

- uz pomoć i upute učitelja aktivno radi u paru i sudjeluje u aktivnostima u skupini.“

„osr B.2.1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.

- objašnjava osjećaje i potrebe drugih.“

„osr B.2.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.

- opisuje različite načine rješavanja sukoba.“

„ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.

− služi se osnovnim funkcionalnim postavkama poznatih programa, sprema i pronalazi spremljene sadržaje pri čemu razvija vještinu učinkovite organizacije podataka.“

12. Struktura i tijek nastavnoga sata:

	Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme	**Ishod i opis aktivnosti**		**Metodičko oblikovanje**	**Ishod Očekivanje**
		Tijek nastavnog sata	**Aktivnosti učenika**		
Uvodni dio	Motivacija (15 min)	Učiteljica pozdravlja učenike. „Sada ćemo odigrati jednu igru i malo se bolje upoznati. Molim vas da na papire napišete dvije stvari o sebi koje drugi učenici u razredu ne znaju. To ne moraju biti neke velike tajne, mogu biti neke zanimljivosti o vama i vašim obiteljima, vaši hobiji, interesi, uspomene, želje. Ako se ne možete sjetiti baš nečega što nitko ne zna, probajte smisliti nešto što malo ljudi i vaših prijatelja zna. Nakon toga ćete preklopiti taj papirić i donijeti ga u kutiju na mom stolu. Svoj papirić ne smijete nikome pokazati. Kada to obavite, pročitat ću svaki papirić, a vi ćete pogađati koja je osoba to mogla napisati. U redu?“ Kada su svi papirići pročitani te su njihovi vlasnici manje ili više uspješno nađeni, učiteljica nastavlja s pitanjima: „Je li vam bilo teško smisliti što biste rekli o sebi? Kakvih ste problema imali pri smišljanju svojih rečenica? Jeste li se bojali da će vas netko osuđivati ili vam se smijati? Koliko vam je lagano ili teško bilo pogoditi koje je rečenice napisao koji učenik? Jesu li vas neki odgovori iznenadili? Mislite li da ste bolje upoznali svoje prijatelje i nešto novo naučili o njima? Jeste li ikada čuli za poslovicu „Ne sudi knjigu po koricama“? Može li mi ju netko objasniti? Možete li mi sami navesti neki primjer kada ste uvidjeli da je ta poslovica istinita? Vrijedi li ta poslovica i za ljude? Koliko je važan izgled ljudi? Znači li ljepota izvana da je osoba lijepa i iznutra? Možete li iz ovog razgovora zaključiti kakav ćemo film danas gledati?“	Učenici pišu na papiriće Učenici pogađaju odgovore Učenici odgovaraju na pitanja	Metoda pisanja Frontalni rad Metoda razgovora	„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“

Glavni dio	Najava (1 min)	Učiteljica najavljuje igrani film. Učenici sjede u grupama. „Sada ćemo pogledati film redatelja Stephena Chboskyja koji se zove Čudo. Podijeljeni ste u grupe. Svaka grupa će nakon gledanja filma dobiti svoj zadatak, pa vas molim da pozorno gledate film. Udobno se smjestite i možemo početi s gledanjem.“	Učenici slušaju učiteljicu.	Frontalni rad	
	Prikazivanje filma (113 min)	Učiteljica uz pomoć računala i projektora prikazuje najavljeni igrani film.	Učenici gledaju igrani film.	Grupni rad Metoda demonstracije	
	Emocionalno-intelektualna stanka (15ak sekundi)	Po završetku gledanja igranog filma, učiteljica isključuje projektor te čeka kako bi se učenicima slegli dojmovi.	Učenici promišljaju o odgledanom filmu.	Individualni rad	
	Slobodno iznošenje doživljaja (3 min)	Učenici iznose svoje doživljaje. Odgovaraju na učiteljičina pitanja: „Kako vas se svidio film? Zašto? Što vam se najviše svidjelo? Zašto? Što vam se nije svidjelo? Zašto? Koje je još osjećaje u vama potaknuo film?“	Učenici iznose vlastite doživljaje.	Metoda razgovora	„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“
	Interpretacija filma (20 min)	„Kako sam i najavila, danas imamo grupni rad. Već sjedite u grupama i sada krećemo na naš zadatak. Svaka će grupa dobiti jednu riječ. Zadatak grupe je na prazan papir napisati sve što su vidjeli na filmu, a mogu povezati s tom riječi. To mogu biti likovi, događaji, osjećaji. Pojmovi u grupama su hrabrost, prihvaćanje, različitost i nasilje. Za taj zadatak imate 5 minuta.“ Učenici pišu, a potom po grupama predstavljaju svoje radove, tj. govore što su iz filma povezali s dobivenim pojmovima. Potom učiteljica vodi zajedničku raspravu, prvenstveno sa svakom grupom, ali mogu se uključiti i ostali učenici. Grupa HRABROST- Za koje likove smatrate da su bili hrabri? U kojim se postupcima vidjela njihova hrabrost? Na koji je način Auggie pokazao svoju hrabrost? Grupa PRIHVAĆANJE- Kako se Auggiejeva obitelj ponašala prema njemu? Tko je od učenika	Učenici čitaju svoje odgovore Učenici odgovaraju na pitanja	Metoda razgovora Grupni rad	„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.“ „OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“ „PID OŠ B.4.1. Učenik vrednuje

		prvi prihvatio Auggieja? Mislite li da je Jack dobar prijatelj? Zašto su učenici teško prihvatili Auggieja? Što su trebali napraviti? Grupa NASILJE- Tko je, i na koji način, u filmu bio nasilan? Kako se Auggie nosio s nasiljem? Tko nije bio nasilan? Što mislite o Justinovu ponašanju? Kako je Jack reagirao kad je Justin vrijeđao Auggieja? Što mislite o njegovu ponašanju? Na koje su sve načine Auggie i Jack pokušali nositi s nasiljem u šumi? Recite neke prijedloge kako se treba nositi s nasilnicima? Grupa RAZLIČITOST- Auggie je nekoliko puta rekao da je on običan dječak. Što znači biti običan? Je li on bio običan dječak? Zašto? Zašto Auggie želi da je uvijek Noć vještica? Učiteljica nastavlja s pitanjima: „Koja je tema filma? Koji su glavni likovi u filmu? Koji su sporedni likovi u filmu? Za kraj, recite mi, što ste naučili iz ovog filma?“ Učenici prepisuju s ploče.			važnost odgovornoga odnosa prema sebi, drugima i prirodi.“ „PID OŠ C.4.2. Učenik zaključuje o utjecaju prava i dužnosti na pojedinca i zajednicu te o važnosti slobode za pojedinca i društvo.“ „goo C.2.2. Promiče solidarnost u školi.“ „osr B.2.1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.“ „osr B.2.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.“
Završni dio	Uopćavanje (10 min)	Učenici pomoću tableta rješavaju Wizer.me radni listić.	Učenici rješavaju radni listić pomoću tableta.	Individualan rad Metoda pisanja	
	Stvaralački oblici rada (20 min)	Učenici na kraju sata izrađuju plakate podijeljeni u grupe u kojima su i bili. Jedna grupa iz filma traži citate te ih pišu na svoj plakat. Druga grupa radi plakat dobrih djela, na kojemu će svaki učenik svaki dan staviti papirić s napisanim dobrim djelom koje je učinio.Treća će grupa	Učenici izrađuju plakat	Grupni rad Metoda pisanja Metoda crtanja	„OŠ GK C.4.1. Učenik na osnovu slušanja glazbe i aktivnog muziciranja

		napraviti plakat protiv nasilja, sa savjetima što učiniti. Četvrta će grupa napraviti plakat ljubaznosti našeg razreda. Za vrijeme rada, u pozadini za ambijent svira glazba iz filma. „Završni zadatak ćemo također raditi u grupama. Svaka grupa napravit će svoj plakat. Prva grupa će u filma pronaći citate koje su učenici pronašli i možete uvrstiti i one koji vam se svide te napraviti plakat citata. Druga će grupa napraviti plakat dobrih djela s imenima svih učenika u razredu. Svaki ćemo dan ispod svog imena na papir napisati koje smo dobro djelo učinili. Treća grupa će napraviti plakat protiv nasilja, gdje će napisati što je nasilja, kako ga prepoznati i što napraviti kad dođe do nasilja. Četvrta će grupa napraviti naš razredni plakat ljubaznosti gdje će napisati pravila kojih se moramo pridržavati u razredu i školi.“			prepoznaje različite uloge i vrste glazbe.“ “OŠ LK A.4.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.” “goo C.2.2. Promiče solidarnost u školi.“ „osr B.2.1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.“ „osr B.2.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.“
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima	HJ: Usporedba filma s književnim djelom GK: Slušanje PID: Čovjek LIK: Plakati				
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Vrednovanje kao učenje: Wizer.me kviz				
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost:	Završna aktivnost (GK) Rasprava (PID)				

Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje:	Glazba iz filma : https://www.youtube.com/watch?v=CT69UaBUydA Wizer.me: https://app.wizer.me/preview/56BWWV	

13. Plan ploče:

ČUDO
Režija: Stephen Chbosky Glumci: Jacob Tremblay, Julia Roberts, Owen Wilson, Izabela Vidovic Glavni lik: August Sporedni likovi: mama, tata, sestra, Jack, Miranda, Summer, Julian Filmska priča: Uvod - Auggie kreće u školu Središnji dio - Auggieja učenici ismijavaju Završetak - Auggie dobiva nagradu

5.4. Matilda

Matilda je igrani film iz 1996. godine nastao po istoimenoj knjizi Ronalda Dahla napisanoj 1988. godine. Redatelj filma je poznati američki glumac i redatelj Danny DeVito. Ulogu djevojčice Matilde tumači Mara Wilson, učiteljicu Jennifer Honey glumila je Embeth Davidtz, a ravnateljicu Agathu Trunchbull Pam Ferris. Roditelje malene Matilde glumili su Danny DeVito i Rhea Perlman.

Glavni lik je djevojčica Matilda koju roditelji, koji su kriminalci, zanemaruju. Matilda, za razliku od svojih roditelja i brata, voli čitati, računati i želi ići u školu. Krenuvši u školu, Matilda upoznaje predivnu učiteljicu Jennifer Honey, zločestu

ravnateljicu Trunchbull te prijatelje. Nakon nekog vremena, Matilda otkriva kako posjeduje telekinetičke moći. Matilda uči kontrolirati svoje moći i bolje upoznaje svoju učiteljicu, koja je zapravo ravnateljičina nećakinja. Matilda uz pomoć svojih moći pomaže svojoj učiteljici vratiti svoju kuću i novac. Na kraju, ravnateljica Trunchbull odlazi, a učiteljica Honey posvaja Matildu.

Matilda, kako film, tako i knjiga, predmet je različitih istraživanja filmologa, književnika i profesora. Verdonik (2002) je usporedila književno djelo i film te uočila razliku u samom kraju djela, jer je u knjizi on prikazan tužno i osuđuje postupke roditelja, dok je u filmu kraj sretan jer Matilda ostaje s osobom koja ju voli i zaslužuje. Verdonik (2003) također govori o Matildi kao o primjeru darovite djevojčice, posebne ne samo zbog svojih moći, već zbog svoje inteligencije. Ona nas podsjeća na to da su darovita djeca svuda oko nas, ponekad skrivena ispod svog ponašanja, odgoja, obiteljskog statusa ili socio-ekonomskih uvjeta, ali zadatak nas kao učitelja je prepoznati darovitost djeteta i pomoći mu da se razvije.

Ovaj sam film izabrala jer sam ga zavoljela još dok sam bila dijete. Zavoljela sam Matildu kao pametno i drago dijete koje voli čitati, kao i ja, te sam zavoljela gospođicu Honey koja mi je još uvijek uzor i primjer kakva učiteljica želim biti. Smatram da je ovaj film primjeren i za djecu i za odrasle, jer znamo da će ga svatko gledati na svoj način, svatko će uočiti druge zanimljivosti u njemu, ali će svi iz njega izvući neku pouku. Mislim da ovaj film ima obilje poruka te se interpretaciji može pristupiti s različitih strana, od razlikovanja dobra i zla, različitih osobina, prihvaćanja i podržavanja različitosti, izazova i teškoća s kojima se u životu možemo susresti te prevladavanje istih, uzora u životu, ljubavi prema knjigama, školi i učenju do korištenja moći. Napisani model osvrće se samo na neke od poruka filma, budući da u interpretaciji teško možemo dotaknuti sve poruke. Budući da sam film traje 98 minuta, za interpretaciju su potrebna minimalno 3 školska sata, a može se odvojiti i na nekoliko dana sa zadatcima za domaću zadaću.

5.4.1. Priprava za izvedbu nastavnog sata

1. Nastavna jedinica: Danny DeVito *Matilda*

2. Domena: Kultura i mediji

3. Tip nastavnoga sata: Sat interpretacije filma

4. Ključni pojmovi: Dječji film, glumac

5. Metodički sustavi i pristupi:

- Pedagoškopragmatički sustav, filmskodidaktički pristup
- Filmskoodgojni pristup, filmskoobrazovni pristup, školska interpretacija

6. Metode rada i strategije poučavanja: Metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda crtanja, metoda usmenog izlaganja, metoda čitanja i rada na tekstu

7. Socijalni oblici rada: Frontalni rad, rad u paru, individualni rad

8. Nastavna sredstva: Film, radni listići, ploča

9. Nastavna pomagala: Računalo, projektor, papiri, olovke

10. Odgojno-obrazovni ishodi:

"OŠ HJ C.2.2. Učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu.

– gleda i sluša animirane filmove, dokumentarne i igrane filmove za djecu."

11. Korelacije (dodatni odgojno-obrazovni ishodi različitih nastavnih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema):

<u>11.1. Unutarpredmetna:</u>

„OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.

– pažljivo i uljudno sluša sugovornika ne prekidajući ga u govorenju."

„OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.

– piše jednostavne tekstove prema zadanoj ili slobodno odabranoj temi."

<u>11. 2. Međupredmetna:</u>

„OŠ LK A.3.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje

- učenik, u stvaralačkom procesu i izražavanju koristi slobodne asocijacije na temelju poticaja."

„PID OŠ C.3.2. Učenik raspravlja o utjecaju pravila, prava i dužnosti na pojedinca i zajednicu.

- raspravlja o ljudskim pravima i pravima djece.“

„osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.

- aktivno sluša, daje i prima informacije, pokazuje vještine dogovaranja, pregovaranja i postizanja kompromisa.“

“goo A.2.2. Aktivno zastupa ljudska prava.

- navodi primjere kršenja i načine zaštite ljudskih prava u svakodnevnim situacijama.“

12. Struktura i tijek nastavnoga sata:

	Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme	**Ishod i opis aktivnosti**		**Metodičko oblikovanje**	**Ishod** **Očekivanje**
		Tijek nastavnog sata	**Aktivnosti učenika**		
Uvodni dio	Motivacija (5 min)	Učiteljica pozdravlja učenike. Na ploči prikazuje igru Premetaljka. Objašnjava pravila te se učenici javljaju kako bi predlagali odgovore. Zadane riječi su UČITELJICA, ŠKOLA, ČAROLIJA, MATILDA. Ako je potrebno, pomaže im u rješavanju. Kada su sve riječi složene, učiteljica učenike pita: „Na temelju ovih riječi, što mislite, kakav ćemo film danas gledati? O čemu će se raditi? Tko je Matilda?“ Učenici daju svoje odgovore i učiteljica vodi raspravu te se prisjećaju obrađenog gradiva: „Budući da smo govorili o dječjem filmu, tko mi može reći što je to? Koja je razlika između dječjeg filma i animiranog filma? Tko su glumci? Sad kad smo sve prisjetili svega toga, pogledat ćemo jedan dječji film. “	Učenici slušaju učiteljicu. Učenici igraju igru. Učenici odgovaraju na pitanja.	Metoda razgovora Frontalni rad Metoda pisanja	„osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.“
Glavni dio	Najava (1 min)	Učiteljica najavljuje igrani film. Navodi ime filma, imena glavnih glumaca te redatelja.	Učenici slušaju učiteljicu.	Frontalni rad	

	Prikazivanje filma (98 min)	Učiteljica moli učenike da se ugodno smjeste te uz pomoć računala i projektora prikazuje najavljeni igrani film.	Učenici gledaju igrani film.	Metoda demonstracije Frontalni rad	
	Emocionalno-intelektualna stanka (15ak sekundi)	Po završetku gledanja filma, učiteljica isključuje projektor te čeka kako bi se učenicima slegli dojmovi.	Učenici promišljaju o odgledanom filmu.	Individualni rad	
	Slobodno iznošenje doživljaja (5 min)	Učiteljica ispituje učenike: „Kako vam se svidio film? Što vam se najviše svidjelo? Zašto? Što vam se nije svidjelo? Zašto? Kako vam se svidio kraj? Bi li ga promijenili?“	Učenici iznose vlastite doživljaje i odgovaraju na pitanja.	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ A.3.1. Učenik razgovara i govori tekstove jednostavne strukture.“ „osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.“
	Interpretacija filma(15 min)	Učiteljica ispituje učenike: „Što bi vi radili kada bi imali moći poput Matilde? Kakve bi još moći željeli imati? Tko vam se u filmu svidio najviše, a tko najmanje? Zašto? Kako se Matildini roditelji odnose prema njoj? Krše li svojim odnosom prema njoj neka prava? Koja? Po čemu je Matilda bila posebna? Što je radila prije nego što je krenula u školu? S kim se Matilda sprijateljila? Kakva je bila Matildina ravnateljica? Što je ona radila? Što je Matilda saznala o svojoj učiteljici? Kako je Matilda pomogla svojoj učiteljici? Što se dogodilo na kraju filma?“	Učenici odgovaraju na pitanja.	Metoda razgovora Frontalni rad	“OŠ HJ C.2.2. Učenik razlikuje medijske sadržaje primjerene dobi i interesu.” „PID OŠ C.3.2. Učenik raspravlja o utjecaju pravila, prava i dužnosti na pojedinca i zajednicu.“ „osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.“ “goo A.2.2. Aktivno zastupa ljudska prava.”

Završni dio	Uopćavanje (10 min)	Učiteljica razgovara s učenicima. „Što je to dječji film? Zašto je ovaj film dječji film? Tko je glavni lik u filmu? Tko su sporedni likovi? “ Učiteljica piše na ploču, a učenici prepisuju. Učiteljica učenicima dijeli radni listić koji učenici samostalno rješavaju. Učiteljica odgovara na pitanja te pomaže učenicima. U radnom listiću, pitanja se odnose na likove i njihove osobine, mjesto i vrijeme radnje, fabulu i poruku. Učiteljica i učenici zajedno provjeravaju radni listić. Učenici se javljaju i učiteljica ih proziva. Učiteljica učenike upućuje da radne listiće zalijepe u bilježnicu.	Učenici rješavaju radni listić. Učenici čitaju rješenja.	Metoda pisanja Individualni rad	
	Stvaralački oblici rada (30 min)	Rad u paru: Osmišljavanje lika učitelja i predmeta koji bi se poučavao. Učenici će u parovima kako sjede, osmisliti lik učitelja. „Zaključili smo kako je gospođica Honey divna učiteljica. Vaš zadatak sada je u paru osmisliti lik učitelja ili učiteljice. Dobit ćete papir sa zadatcima. Opisat ćete svog učitelja/učiteljicu, dati im ime, nacrtati ih. Nakon toga, smislit ćete koji predmet će oni poučavati. To može biti predmet koji slušate u školi, ali još bolje, možete osmisliti svoj predmet, kakav god vi želite. Također ćete napisati što će se sve na tom predmetu učiti, hoćemo li biti u školi ili izvan škole, hoće li nas netko na tom satu posjetiti. „ Učiteljica učenicima dijeli papire sa zadatcima i pomaže im, ukoliko je to potrebno. Na kraju, učenici predstavljaju svoje učitelje i predmete. Može se dogovoriti biranje jednog zanimljivog predmeta, te će se par pripremiti i održati sat svog zamišljenog predmeta.		Metoda pisanja Metoda crtanja Rad u paru Metoda usmenog izlaganja	„OŠ HJ A.3.4. Učenik piše vođenim pisanjem jednostavne tekstove u skladu s temom.“
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima		HJ: Dječji film, Izgled i ponašanje lika, Rasprava, Slušanje i govorenje LK: TOČKA I CRTA - Kadar, odnos slike i teksta PID: Sadašnjost, prošlost i budućnost - predci i potomci, Prava djece			

Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:	Vrednovanje za učenje: Radni listić	
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost:	Crtanje učitelja (LK) Osobine likova i njihova uloga (PID)	
Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje:		

13. Plan ploče:

ČITULJICEA	DJEČJI FILM
KALOŠ	MATILDA
ROČAJALI	Redatelj: Danny DeVito
MTALIDA	Glumci: Mara Wilson, Embeth Davidtz, Pam Ferris
	Filmska priča: Uvod- Matilda kao djevojčica
	Središnji dio- Matilda kreće u školu
	Završetak- Učiteljica posvaja Matildu

Prilozi

MATILDA



1. Nabroji likove u filmu *Matilda*.

2. Napiši osobine likova.

Matilda-

Učiteljica Honey-

Ravnateljica-

Matildini roditelji-

3. Gdje se odvija radnja filma?

4. Čime se bavi Matildin otac?

5. Opiši Matildinu obitelj.

6. Što je Matilda radila prije svog polaska u školu.

7. Što se dogodilo prvi dan škole?

8. Kako je učiteljica Honey odrasla?

9. Što se dogodilo s Matildinom obitelji?

10. Koja je poruka filma?

MOJ UČITELJ

Osmislite svog učitelja ili učiteljicu.

Kako se zove vaš učitelj ili učiteljica?

_____.

Opišite kako izgleda.

Nacrtajte ga/ju.

Koji predmet predaje vaš učitelj ili učiteljica? Što se uči na tom predmetu? Gdje se on održava? Opišite ga.

5.5. Na putu do škole

„Često zaboravljamo da je škola prilika. U određenim dijelovima svijeta, put do škole je putovanje borca, a učenje je veliko postignuće. Svako jutro, ponekad riskirajući svoje živote, ova djeca heroji izlažu se pothvatu na putu do znanja. Ovi učenici junaci su vlastitih priča, istinitih priča...“ riječi su kojima počinje ovaj prekrasan dokumentarni film. On prati priče četvero djece i njihovih braće i sestara s različitih krajeva svijeta na njihovom putu prema školi, znanju i boljoj budućnosti. Iako dolaze iz različitih svjetova, njihovi životi i ciljevi poprilično su slični. Oni se svako jutro ustaju kako bi krenuli na višesatno putovanje, ponekad i opasno i vrlo iscrpljujuće, prema svom obrazovanju. Redatelj ovog dokumentarnog filma je Pascal Plisson koji je za ovo djelo osvojio i nekoliko nagrada. Mislim da iz ovog filma svi možemo nešto naučiti, o ambiciji, snovima, prevladavanju prepreka, cijenjenju onoga što imamo i što uzimamo zdravo za gotovo. Djeca imaju priliku upoznati svoje vršnjake iz drugih krajeva svijeta i drugih kultura koji žive potpuno drugačiji život, s drugačijim problemima i pogledima na školu. Ovaj film koristila bih u radu s učenicima 4. razreda vezano uz nastavnu temu dokumentarnog filma i zahtjeva 4 nastavna sata.

5.5.1. Priprava za izvedbu nastavnog sata

1. Nastavna jedinica: Pascal Plisson *Na putu do škole*
2. Domena: Kultura i mediji
3. Tip nastavnoga sata: Sat interpretacije filma
4. Ključni pojmovi: dokumentarni film
5. Metodički sustavi i pristupi:
    - Pedagoški sustav, problemsko-stvaralački sustav
    - Filmskodidaktički pristup, filmskoodgojni pristup, školska interpretacija
6. Metode rada i strategije poučavanja: Metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda pisanja, metoda čitanja i rada na tekstu
7. Socijalni oblici rada: Frontalni rad, grupni rad, individualan rad
8. Nastavna sredstva: Dokumentarni film, radni listići, tablet

9. Nastavna pomagala: Računalo,projektor, papiri, olovke

10. Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ C.4.1. Učenik izdvaja važne podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi.

– dolazi do podataka kombinirajući različite izvore.“

„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.

– gleda animirane, dokumentarne i igrane filmove i filmove dječjega filmskog stvaralaštva tematski i sadržajno primjerene recepcijskim i spoznajnim mogućnostima.“

11. Korelacije (dodatni odgojno-obrazovni ishodi različitih nastavnih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema):

11.1. Unutarpredmetna:

„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.

– razgovara i govori prema zadanoj ili slobodnoj temi.“

„OŠ HJ A.4.4. Učenik piše tekstove prema jednostavnoj strukturi.

– piše tekstove poštujući strukturu: uvod, razrada i zaključak.“

11. 2. Međupredmetna

„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadatka.“

„PID OŠ B.4.4. Učenik se snalazi i tumači geografsku kartu i zaključuje o međuodnosu reljefnih obilježja krajeva Republike Hrvatske i načina života.

- snalazi se na geografskoj karti, istražuje i uspoređuje različita prirodna obilježja.“

„ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.

− služi se osnovnim funkcionalnim postavkama poznatih programa, sprema i pronalazi spremljene sadržaje pri čemu razvija vještinu učinkovite organizacije podataka.“

12. Struktura i tijek nastavnoga sata:

	Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme	Ishod i opis aktivnosti		Metodičko oblikovanje	Ishod Očekivanje
		Tijek nastavnog sata	**Aktivnosti učenika**		
Uvodni dio	Motivacija (10 min)	Učenici su prethodno dobili zadatak razgovarati s roditeljima i bakama i djedovima o njihovom putu do škole. Koliko im je škola bila daleko, jesu li išli sami ili s prijateljima, pustolovine s puta. O tome su napisali sastavak koji na početku sata čitaju. Nakon toga, učiteljica postavlja nekoliko pitanja: „Može li mi netko prepričati svoj put do škole? Hodate li, idete li autobusom ili vas roditelji voze do škole? Koliko traje vaš put do škole?“	Učenici čitaju sastavke Učenici odgovaraju na pitanja	Metoda čitanja Frontalni rad Metoda razgovora	„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“
Glavni dio	Najava (1 min)	Učiteljica najavljuje dokumentarni film: „Sada ćemo pogledati film koji govori djeci koja na malo drugačiji način putuju do škole. Pažljivo gledajte filma i kasnije ćemo rješavati zadatke.“	Učenici slušaju učiteljicu.	Frontalni rad	
	Prikazivanje filma (85 min)	Učiteljica uz pomoć računala i projektora prikazuje najavljeni dokumentarni film.	Učenici gledaju animirani film.	Metoda demonstracije Grupni rad	
	Emocionalno-intelektualna stanka (15ak sekundi)	Po završetku gledanja dokumentarnog filma, učiteljica isključuje projektor te čeka kako bi se učenicima slegli dojmovi.	Učenici promišljaju o odgledanom filmu.	Individualni rad	
	Slobodno iznošenje doživljaja (2 min)	Učenici iznose svoje doživljaje. Odgovaraju na učiteljičina pitanja: „Kako vam se svidio film? Čija vas se priča najviše dojmila? Zašto? Koje je osjećaje u vama ovaj film pobudio?“	Učenici iznose vlastite doživljaje.	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“
	Interpretacija filma (25 min)	Učenici sjede u grupama i učiteljica im dijeli radne listiće s zadatcima. Svaka grupa dobila je zadatak s pričom jednog djeteta. Učenici rješavaju radne listiće uz pomoć tableta i učiteljice. Kada su svi završili, učiteljica proziva svaku grupu da predstavi svoj rad. Nakon toga, postavlja još	Učenici rješavaju radne listiće	Grupni rad Metoda pisanja Metoda razgovora	„OŠ HJ C.4.1. Učenik izdvaja važne podatke koristeći se različitim izvorima

		nekoliko pitanja: „Što je zajedničko svoj djeci koju ste u filmu vidjeli? Zašto žele ići u školu? Što možete primijetiti u njihovim odnosima s drugim ljudima? Viđamo li takve odnose i u našoj okolini? Što mislite, zašto je to tako? Što su svi njihovi roditelji radili prije njihovog puta? Zašto? Što žele raditi kada odrastu? Što ste još zamijetili dok su razgovarali o budućnosti, a ne odnosi se samo na posao? Kakve osobe oni žele postati? Biste li vi na njihovom mjestu prelazili toliki put do škole? Zašto ga oni prelaze unatoč opasnostima? Postoji li razlika između školovanja djevojčica i dječaka? Zašto Zahira i njene prijateljice već razgovaraju o braku? Što mislite, možemo li od njih nešto naučiti?“	Učenici odgovaraju na pitanja	Frontalni rad	primjerenima dobi.“ „OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.“ „OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“ „ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.“ „PID OŠ B.4.4. Učenik se snalazi i tumači geografsku kartu i zaključuje o međuodnosu reljefnih obilježja krajeva Republike Hrvatske i načina života.“
Završni dio	Uopćavanje (5 min)	Učiteljica kratko pitanjima ponavlja što učenici znaju o dokumentarnom filmu te im daje listiće za samoprocjenu. „Koja je ovo vrsta filma? Zašto je to dokumentarni film? Po čemu možete prepoznati dokumentari film?“	Učenici odgovaraju na pitanja	Metoda razgovora Metoda pisanja Frontalni rad Individualni rad	„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s

					komunikacijsk om situacijom.“
	Stvaralački oblici rada (20 min)	Završni zadatak učenika jest slanje pisma jednom djetetu iz filma. „Za kraj, vaš je zadatak napisati pismo jednom djetetu iz filma, po vašem odabiru. Pismo pišete po pravilima pisanja pisma, kako smo i učili. U svom pismu, možete opisati svoj put do škole, svoj način školovanja, svoje prijatelje. Možete reći koju riječ podrške, dati mu neki savjet, reći mu što vam se posebno svidjelo kod njega, možete ga bilo što pitati. Ako želite, možete nacrtati i plan vašeg puta do škole.“	Učenici pišu pismo	Individualni rad Metoda pisanja	„OŠ HJ A.4.4. Učenik piše tekstove prema jednostavnoj strukturi.“
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima		HJ: Pisanje- pismo, Dokumentarni film PID: Karta, Plan grada			
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:		Vrednovanje kao učenje: Listići za samoprocjenu Razumijem što je dokumentarni film. ☺ ☹ Mogu razlikovati igrani film i dokumentarni film. ☺ ☹			
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost:		Crtanje plana grada (PID) Pretvaranje jedinica (MAT)			
Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje:					

13. Plan ploče:

NA PUTU DO ŠKOLE

Dokumentarni film

Redatelj: Pascal Plisson

PRILOZI



JACKSON



DOB:
ZEMLJA:
PUT DO ŠKOLE:
TRAJANJE PUTA:

Opišite Jacksonov život izvan škole.

Što Jackson i njegova sestra nose u školu?

S kojim su se sve opasnostima susreli na putu do škole?

Zašto je Jacksonu važno stići na vrijeme u školu?

Što je Jacksonov san?

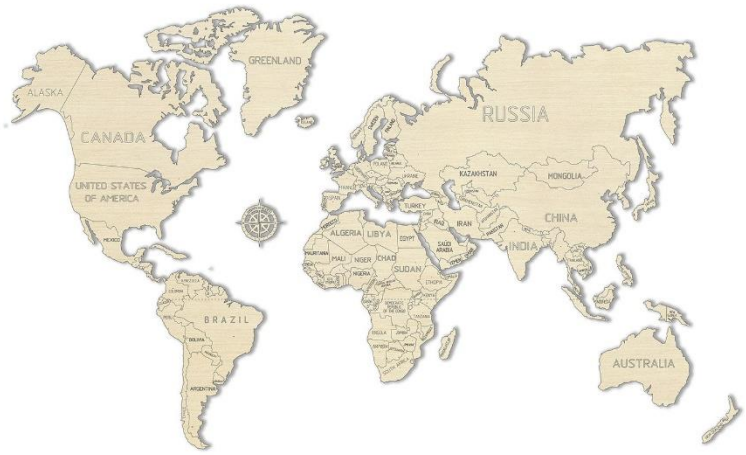
Na karti označite Jacksonovu zemlju. Za pomoć se poslužite tabletom.

Napišite tri zanimljivosti o zemlji u kojoj Jackson živi.



ZAHIRA

DOB:
ZEMLJA:
PUT DO ŠKOLE:
TRAJANJE PUTA:



Opišite Zahirin život izvan škole.

Kako se Zahirina baka školovala?

O čemu sve Zahira i njezine prijateljice pričaju na putu do škole?

Zašto Zahira ne želi odustati od škole?

Što je Zahirin san?

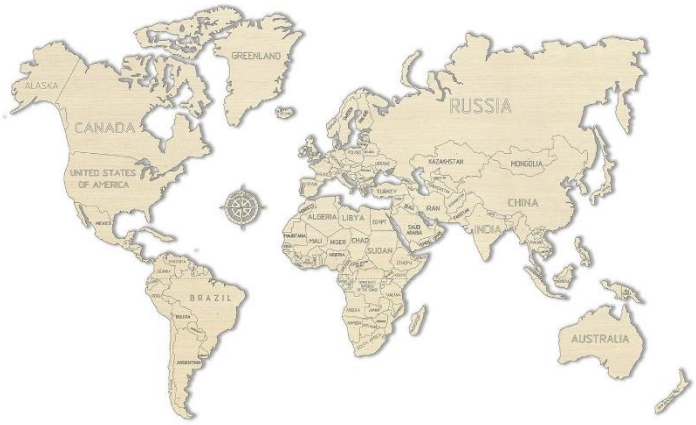
Na karti označite Zahirinu zemlju. Za pomoć se poslužite tabletom.

Napišite tri zanimljivosti o zemlji u kojoj Zahira živi.



CARLOS

DOB:
ZEMLJA:
PUT DO ŠKOLE:
TRAJANJE PUTA:



Opišite Carlosov život izvan škole.

Na koji način Carlos putuje do škole? Zašto?

Gdje i kako se Carlos sastaje s prijateljima?

Što Carlos radi s vrpcom?

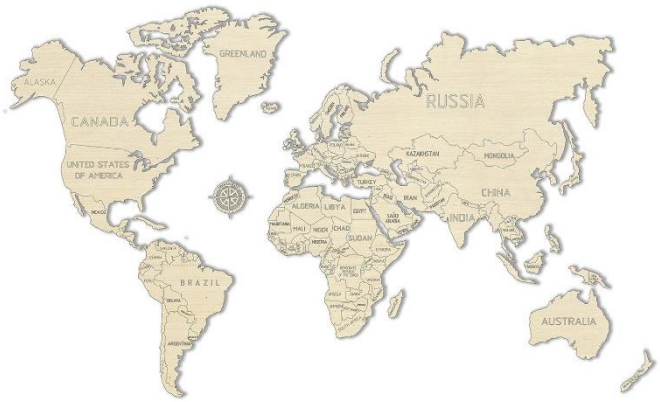
Što je Carlosov san?

Na karti označite Carlosovu zemlju. Za pomoć se poslužite tabletom.

Napišite tri zanimljivosti o zemlji u kojoj Carlos živi.



SAMUEL



DOB:
ZEMLJA:
PUT DO ŠKOLE:
TRAJANJE PUTA:

Po čemu je Samuel drugačiji od ostale djece?

Na koji način Samuel putuje u školu i prema doma?

S kakvim su se problemima Samuel i njegova braća susreli?

Tko je sve pomogao Samuelu i njegovoj braći?

Što je Samuelov san?

Na karti označite Samuelovu zemlju. Za pomoć se poslužite tabletom.

Napišite tri zanimljivosti o zemlji u kojoj Samuel živi.

5.6. Leglo

Dokumentarni film *Leglo* nastao je 2018. godine. Redatelji tog filma su Dana Nachman i Don Hardy. Film govori o pet štenaca, Philu, Patriotu, Primrose, Poppet i Potomacu, koji prolaze dvogodišnji trening kako bi postali vodiči za slijepe osobe. Film gledatelja vodi od samog rođenja pasa do promocije u psa vodiča. Pratimo treninge, probleme, ljubav između trenera i pasa, ali i dvije slijepe osobe koje čekaju svog psa. Vrlo mali broj treniranih pasa zapravo postane pas vodič, samo će najbolji psi u leglu doći do samog treninga.

Ovaj film smatram vrlo zanimljivim, jer se u svijetu zapravo vrlo malo zna o psima vodičima, procesu treninga i samom biranju najboljih. Posao psa vodiča je izuzetno važan i život njihovih vlasnika ovisi o njima i njihovim reakcijama u trenutku. Veza između životinje i čovjeka, posebno psa i čovjeka, često je začuđujuća i teško razumljiva, ali davanje svog života u ruke, tj. u šape psa, koristeći ih kao svoje oči, svoj oslonac i svo svoje povjerenje dati u njih je jednostavno nevjerojatno. Ovaj bih film koristila u radu s učenicima 4. razreda.

5.6.1. Priprava za izvedbu nastavnog sata

1. Nastavna jedinica: Dana Nachman, Don Hardy *Leglo*
2. Domena: Kultura i mediji
3. Tip nastavnoga sata: Sat interpretacije filma
4. Ključni pojmovi: Dokumentarni film
5. Metodički sustavi i pristupi:
    - Filmološkoproizvodni sustav, pedagoški sustav, problemsko-stvaralački sustav
    - Filmskodidaktički pristup, filmskoodgojni pristup, problemski pristup
6. Metode rada i strategije poučavanja: Metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda praktičnih radova, metoda pisanja, metoda čitanja i rada na tekstu
7. Socijalni oblici rada: Frontalni rad, rad u paru, grupni rad, individualni rad

8. Nastavna sredstva: Film, radni listić, kamera/mobitel, ploča, poligon u školskoj dvorani

9. Nastavna pomagala: Računalo, projektor, tablet

10. Odgojno-obrazovni ishodi:

„OŠ HJ C.4.1. Učenik izdvaja važne podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi.

– upotrebljava podatke u različite svrhe: proširuje sadržaje učenja, priprema se za pisanje i govorenje.“

„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.

– gleda animirane, dokumentarne i igrane filmove i filmove dječjega filmskog stvaralaštva tematski i sadržajno primjerene recepcijskim i spoznajnim mogućnostima.“

11. Korelacije (dodatni odgojno-obrazovni ishodi različitih nastavnih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema):

<u>11.1. Unutarpredmetna:</u>

„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom

– procjenjuje informacije i njihov izvor te ih primjenjuje.“

<u>11. 2. Međupredmetna</u>

„osr B.2.1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.

- objašnjava osjećaje i potrebe drugih.“

„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.

- pomaže drugima, dogovara se, dijeli znanje i postignuća u ostvarivanju zadatka.“

„ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.

− služi se osnovnim funkcionalnim postavkama poznatih programa.“

„ikt C.2.2. Učenik uz učiteljevu pomoć ili samostalno djelotvorno provodi jednostavno pretraživanje informacija u digitalnome okružju

− obavlja potragu za informacijama na unaprijed zadanu temu i uz detaljne upute.“

„ikt D.2.3. Učenik sam ili u suradnji s drugima preoblikuje postojeća digitalna rješenja ili stvara nove uratke i smišlja ideje.

− prema dostupnim mogućnostima osmišljava i primjenjuje rješenja jednostavnih problema s pomoću dostupne digitalne tehnologije.“

„OŠ TZK A.4.1. Oponaša osnovne strukture gibanja raznovrsnih grupacija sportova.“

„PID OŠ C.4.2. Učenik zaključuje o utjecaju prava i dužnosti na pojedinca i zajednicu te o važnosti slobode za pojedinca i društvo.

- pokazuje solidarnost prema članovima zajednice.“

12. Struktura i tijek nastavnoga sata:

	Organizacija nastavnog sata/Aktivnost i potrebno vrijeme	**Ishod i opis aktivnosti**		**Metodičko oblikovanje**	**Ishod** **Očekivanje**
		Tijek nastavnog sata	**Aktivnosti učenika**		
Uvodni dio	Motivacija (15 min)	Sat započinje u školskoj dvorani. Pripremljen je poligon. Učiteljica proziva dva dobrovoljca. Jedan učenik zavezat će povez preko očiju tako da ništa ne vidi. Zadatak je proći poligon samo uz verbalne upute drugog učenika. Nakon što nekoliko parova prođe poligon, učenici se vraćaju u učionicu. Učiteljica započinje s pitanjima učenicima koji su hodali s povezom: „Kako ste se osjećali za vrijeme igre? Što vam je bilo najteže?“ Nastavlja s pitanjima učenicima koji su davali upute: „Kako ste se osjećali dok ste davali upute prijateljima?“ Potom kreću pitanja za ostatak razreda: „Kako zovemo osobe koje ne vide? Poznajete li možda slijepu osobu? Kako oni žive? Što im pomaže u svakodnevnom životu? Jeste li čuli za pse vodiče? Što oni rade?“	Učenici igraju igru Učenici odgovaraju na pitanja	Rad u paru Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ TZK A.4.1. Oponaša osnovne strukture gibanja raznovrsnih grupacija sportova.“ „OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“
Glavni dio	Najava (1 min)	Učiteljica najavljuje dokumentarni film. „Sada ćemo pogledati dokumentarni film Leglo koji govori o treniranju pasa vodiča. Redatelji filma su Dana Nachman i Don Hardy.“	Učenici slušaju učiteljicu.	Frontalni rad	

	Prikazivanje filma (15 min)	Učiteljica uz pomoć računala i projektora prikazuje najavljeni dokumentarni film.	Učenici gledaju dokumentarni film.	Metoda demonstracije Frontalni rad	
	Emocionalno-intelektualna stanka (15ak sekundi)	Po završetku gledanja dokumentarnog filma, učiteljica isključuje projektor te čeka kako bi se učenicima slegli dojmovi.	Učenici promišljaju o odgledanom filmu.	Individualni rad	
	Slobodno iznošenje doživljaja (2 min)	Učenici iznose svoje doživljaje. Odgovaraju na učiteljičina pitanja: „Kako vam se svidio ovaj film? Što vam se najviše svidjelo? Zašto? Što vam se nije svidjelo? Zašto? Koji vas se dio filma posebno dojmio? Zašto?“	Učenici iznose vlastite doživljaje.	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“
	Interpretacija filma (15 min)	Učiteljica postavlja pitanja: „Koliko je pasa uspjelo postati pisma vodičima? Zašto? Što mislite, koliko je teško trenirati pse? Kakvi bi trebali biti treneri pasa? Kako psi pomažu slijepim osobama? Što mislite, kako se takve osobe osjećaju uz svog psa? Jeste li čuli za još neki primjer kada životinje pomažu ljudima? Prošle smo godine učili o igranom filmu. Jeste li uočili kakve razlike između igranog filma i današnjeg filma? Koje su to razlike? Je li se ovo što smo vidjeli na filmu zaista dogodilo? Jesu li ljudi na ovom filmu glumci ili stvarni ljudi? Znate li kako se zove film koji govori o stvarnim događajima? Što mislite, zašto takve filmove zovemo dokumentarnim filmovima? Jeste li ikada gledali dokumentarni film? O čemu je on govorio? „	Učenici razgovaraju	Metoda razgovora Frontalni rad	„OŠ HJ C.4.2. Učenik razlikuje elektroničke medije primjerene dobi i interesima učenika.“ „OŠ HJ A.4.1. Učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom.“ „osr B.2.1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.“ „PID OŠ C.4.2. Učenik zaključuje o utjecaju prava i

					dužnosti na pojedinca i zajednicu te o važnosti slobode za pojedinca i društvo.“
Završni dio	Uopćavanje	Učenici u parovima dobivaju tablete i rješavaju radni listić.	Učenici na tabletima rješavaju radne listiće.	Metoda pisanja Rad u paru	„osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.“ „ikt A.2.2. Učenik se samostalno koristi njemu poznatim uređajima i programima.“
	Stvaralački oblici rada	Na zadnjem roditeljskom sastanku, učiteljica je razgovarala s roditeljima te tražila njihovo dopuštenje za mali projekt. Učenike dijeli u manje skupine, do 4 učenika. U svakoj skupini je učenik koji ima kućnog ljubimca. Zadatak svake skupine je snimiti kratak dokumentarni film o tom kućnom ljubimcu, istražiti na internetu zanimljivosti o njemu, te objasniti kako taj kućni ljubimac pomaže u svakodnevnom životu ukućana. Učenici za taj projekt imaju 3 tjedna. Sve dokumentarne filmove će pogledati na satu Hrvatskog jezika. „Podijeljeni ste u skupine. Svaka skupina ima određen dom gdje će obaviti svoj zadatak. Skupina 1 ide kod Učenika 1 čiji je kućni ljubimac pas. Skupina 2 ide kod Učenika 2 čiji je kućni ljubimac mačka. Skupina 3 odlazi kod Učenika 3 koji za kućnog ljubimca ima papigu. Skupina 4 ide kod učenika 4 čiji je kućni ljubimac riba. Skupina 5 odlazi kod Učenika 5 koji za kućnog ljubimca ima zeca. Za početak, vaš je zadatak u grupi pretražiti internet i knjige te pronaći zanimljive podatke o vašem kućnom ljubimcu i napraviti osobnu iskaznicu ljubimca. Nakon toga, uz pomoć roditelja ćete snimiti kratki dokumentarni film (oko 10 minuta) o vašem	Učenici snimaju dokumentarni film.	Metoda praktičnih radova Metoda čitanja i rada na tekstu Grupni rad	„OŠ HJ C.4.1. Učenik izdvaja važne podatke koristeći se različitim izvorima primjerenima dobi.“ „osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.“ „ikt C.2.2. Učenik uz učiteljevu pomoć ili samostalno djelotvorno provodi jednostavno pretraživanje informacija u digitalnome okružju.“

		ljubimcu. Možete ga snimiti kako se igra, kako ga hranite, kako spava. Važno je da na filmu objasnite i sve zanimljive podatke koje ste pronašli. Za taj zadatak imate 3 tjedna. Ukoliko vam je potrebna ikakva pomoć oko snimanja, možete pitati mene, roditelje ili profesoricu informatike.“			„ikt D.2.3. Učenik sam ili u suradnji s drugima preoblikuje postojeća digitalna rješenja ili stvara nove uratke i smišlja ideje.“
Sadržaji koji se koriste u aktivnostima		HJ: Dokumentarni film TZK: Penjanja; Višenja i upiranja; Vučenja i potiskivanja			
Primjeri vrednovanja za učenje i/ili vrednovanja kao učenje uz upute:		Vrednovanje za učenje: Wiser.me radni listić			
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost:					
Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje:		Wizer.me radni listić: https://app.wizer.me/preview/ES8HMR			

13. Plan ploče:

DOKUMENTARNI FILM

LEGLO

Dokumentarni film- film koji govori o stvarnim događajima

Nema glumaca

6. ZAKLJUČAK

Medijska kultura važan je, ali nažalost, pomalo zanemaren sadržaj u današnjem školstvu. Utjecaj medija svakim je danom sve veći, stoga je važno djecu učiti kritičkom razmišljanju i vrednovanju viđenog i pročitanog. U hrvatskom je obrazovnom sustavu medijska kultura dio predmeta Hrvatski jezik. Jedan od sadržaja medijske kulture su i filmovi. Povijest filma vrlo je složena te od samih svojih početaka napreduje s tehnologijom, od prvih kratkih nijemih crno-bijelih filmova do današnjih dugometražnih filmova u boji s opremljenima različitim modernim tehnološkim ostvarenjima. Iako pod pojmom film uglavnom mislimo na igrane filmove, on obuhvaća također i dokumentarne i animirane filmove, ali i dječje filmove. Naravno, o dobi djeteta ovisi njegovo razumijevanje i percepcija filma, pa su djeca mlađe dobi privrženija kraćim i jednostavnijim animiranim filmovima, dok starija djeca sa zanimanjem gledaju igrane i dokumentarne filmove, posebno o djeci i životinjama, prožete humorom i pustolovinama. Predmet mnogih rasprava je utjecaj filma na djecu, kako pozitivan, tako i negativan. U mnoštvu argumenata, možemo zaključiti da su filmovi poželjni, ali se posebna pažnja mora pridati izboru filma, sadržaju i likovima. Film možemo pronaći u školskim dokumentima, kao i prijedloge filmova za svaki razred. Nastavne metode i socijalni oblici rada koji se koriste pri interpretaciji filma odgovaraju onima koji se koriste u ostalim područjima nastave Hrvatskoga jezika. Načela nastave filma slažu se s onima u nastavi općenito, uz dodatna načela vezana za film. Postoje različiti sustavi i metodički pristupi filmu koji se koriste u nastavi filma, neki koji se mogu i trebaju koristiti u razrednoj nastavi, a neki koji i ne mogu. Smatram da su najbolji pristupi oni u kojima učenici istražuju i zaključuju sami te da se učenje temelji na njihovom doživljaju i iskustvu pri čemu je učitelj moderator. U mnogim su školama organizirane filmske grupe kao oblik izvannastavnih aktivnosti, za što je važna osposobljenost učitelja. Film se također može upotrebljavati u ostalim područjima nastave Hrvatskoga jezika, najčešće kao motivacija. Prikazano je šest primjera metodičkih modela obrade filmova u nastavi koji predstavljaju samo neke od brojnih mogućnosti interpretacije filmova u radu s učenicima. Na kraju

ovoga rada, mogu zaključiti da je film važan sadržaj u nastavi, svojim sadržajem i primjenom. Njime se učenicima mogu prikazati različite poruke i djeluje vrlo odgojno. Film je također sadržaj pri kojem do izražaja dolazi učiteljeva mašta jer su sami filmovi učenicima vrlo zanimljivi, a mogućnosti interpretacije su beskrajne. Filmovi su put u različite svjetove, pomoć pri pronalasku samoga sebe i suočavanju sa svojim problemima. Filmovi mogu biti odgojno, obrazovno i umjetnički vrlo vrijedni sadržaji.

Živimo u kutiji prostora i vremena. Filmovi su prozori u njenim zidovima. Omogućuju nam ulazak u druge umove, ne samo u smislu poistovjećivanja s likovima, iako je i to važan dio, već promatranja svijeta onako kako ga druga osoba vidi.

-Roger Ebert

7. LITERATURA

Izvori:

1. Joyce, W. (2012). *Fantastične leteće knjige gospodina Morissa Lessmorea*. Moonbot Studios
2. Docter, P. (2015). *Izvrnuto obrnuto*. Walt Disney Studio Motion Pictures
3. Chbosky, S. (2017). *Čudo*. Lionsgate
4. DeVito, D. (1996). *Matilda*. TriStar Pictures
5. Plisson, P. (2013). *Na putu do škole*. Pardes Films
6. Nachman, D., Hardy, D. (2018). *Leglo*. Disney +

Obrazovni dokumenti:

1. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 7.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html
2. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 7.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html
3. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Likovne kulture za osnovne škole i likovne umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 7.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html
4. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 7.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.html

5. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Tjelesne i zdravstvene kulture za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*. *Narodne novine.* Pribavljeno 12.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_558.html

6. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj*. *Narodne novine.* Pribavljeno 7.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html

7. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 7.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html

8. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 8.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html

9. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019). *Kurikulum za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. Narodne novine.* Pribavljeno 10.5.2020. sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

10. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu, Zagreb: GIPA.* Pribavljeno 8.4.2020. *sa* https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelji/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf

11. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2010). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Pribavljeno 8.4.2020. sa http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

Literatura:

1. Bežen, A. (2004). *Metodički pristup književnosti i medijskoj kulturi u drugom, trećem i četvrtom razredu osnovne škole*. Zagreb: Profil International.
2. Biškić, I. (2015). *Filmske ekranizacije Lovrakovih i Kušanovih dječjih romana*. *Hrvatski*. Pribavljeno 3.4.2020. sa https://hrcak.srce.hr/158123
3. Bjedov, V. (2006). *Metodički pristupi filmu u nastavi hrvatskoga jezika nižih razreda osnovne škole*. *Život i škola.* Pribavljeno 3.4.2020. sa https://hrcak.srce.hr/25038
4. Bjedov, V., Šarić, M. (2016). *Dokumentarni film u nastavi medijske kulture s aspekta učeničkoga zanimanja*. *Hum.* Pribavljeno 2.4.2020. sa https://hrcak.srce.hr/200626
5. Ek, M. (2010). *Nastavna sredstva kao izvori literernog znanja*. *Život i škola.* Pribavljeno 18.4.2020. sa https://hrcak.srce.hr/63283
6. Erjavec, K., Zgrabljić, N. (2000). *Odgoj za medije u školama u svijetu Hrvatski model medijskog odgoja. Medijska istraživanja*. Pribavljeno 17.4.2020. sa https://hrcak.srce.hr/23377
7. Lazzarich, M. (2017). *Metodika Hrvatskoga jezika u razrednoj nastavi*. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci.
8. Mikić, K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa.
9. Mikić, K., Mesić, A. (2004). *Medijska kultura, priručnik za nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Pejić Papak, P., Vidulin, S. (2016). *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*, Zagreb: Školska knjiga.
11. Težak, D. (1990). *Dječji junak u romanu i filmu*. Zagreb: Školske novine.
12. Težak, S. (2002). *Metodika nastave filma*. Zagreb: Školska knjiga.
13. Točanac, V. (1960). *Film i nastava*. Beograd: Suvremena škola.
14. Verdonik, M. (2002). Filmska prilagodba romana za djecu kao poticaj za čitanje književnog predloška u N. Tatković, A. Muradbegović (Ur.), *Drugi dani Mate Demarina - Kvalitetna edukacija i stvaralaštvo, zbornik znanstvenih i stručnih radova, knjiga I* (str. 225-233). Pula: Visoka učiteljska škola u Puli

15. Verdonik, M. (2003). Književno djelo kao poticaj za razgovor o darovitoj djeci u B. Marjan (Ur.), *Zbornik radova Mednarodnog znanstvenog simpozija Nadarjeni – izkoriščen ali prezrt potencial* (str. 539-542). Novo Mesto: Slovensko združenje za nadarjene Novo mesto

16. Vrabec, M. (1647). *Film i odgoj: Osnove teorije filmskog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.

17. Vrabec, M., Težak, S. (1977). *Uvođenje u umjetnost filma i televizije*. Novi Sad: Radnički univerzitet Radivoj Ćirpanov.

18. Vukojević, Z., Viher, J. (2019). *Metodički pristup ekranizaciji književnoga djela u primarnom obrazovanju. Školski vjesnik* Pribavljeno 2.4.2020. sa https://hrcak.srce.hr/230623